

BUITEN

10^e JAARGANG N°. 17.

ZATERDAG 22 APRIL 1916.

Foto C. Steenbergh.

DE GROOTE- OF ST. LAURENSKERK TE ROTTERDAM.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE GROOTE- OF ST. LAURENSKERK TE ROTTERDAM. ILL. BLZ. 193	
TERUG UIT HET RIJK DER DOODEN. UIT HET FRANSCH	
VAN GASTON LEROUX (17)	194
TWEE STEDEN VAN WALCHEREN, (II SLOT), DOOR DR.	
H. BLINK, GEÏLLUSTREERD.	196—199
PASCHEN EN ST. JORIS (23 APRIL), DOOR F. W. DRIJVER	197
DE VLINDERTJES, DOOR H. E. HEIMANS	197
DE STEVENISTEN, DOOR A. HANS.	198
BOEKBESPREKING, DOOR LEONARD A. SPRINGER	199
TURKSCHES SPREEKWOORDEN	199
RASHOENDERS EN HUNNE EIGENSCHAPPEN, DOOR C. S.	
TH. VAN GINK, GEÏLLUSTREERD	200—201
HET BAL, DOOR W. V. L.	201
OVER DEN FUUT, DOOR A. B. WIGMAN, GEÏLLUSTR. BLZ. 202—203	
DE BLAUWE MUUR, UIT HET ENGELSCH VAN RICHARD	
WASHBURN CHILD (38)	203
HET GARDAMEER BIJ RIVA. ILLUSTRATIE	204
ZEER KORTE OORLOGSVERHALEN, DOOR G.	204
BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.	

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke Nummers kos'en 8 dagen na de verschijning 15 cts., daarna wordt de prijs 25 cts.

TERUG UIT HET RIJK DER DOODEN

Uit het Fransch van GASTON LEROUX.

(17)

MOUTIER zeide op zijn kamer tegen professor Jaloux: „Beste vriend, wij kunnen hier niet meer blijven. Wat die ongelukkige ons verteld heeft is misschien erg interessant, maar nog twee séances zooals deze en hij zal door ons naar Charenton gebracht moeten worden; misschien zullen wij er zelf ook moeten blijven. . . . Kort en goed, men zal ons hier niet langer dulden, en vóór alles moeten wij een schandaal vermijden dat Mevrouw de la Bossière stellig zal maken, als u op uw stuk blijft staan. Ik kan in elk geval niet meer mee doen. Zelfs wil ik u niet verhelen, dat ik wroeging hebt. . . . Enfin, doe alsof de „Astrale Geneeskunde” een plotseling vertrek naar Parijs noodzakelijk maakt”.

„Goed, wij zullen weggaan. Maar 't spijt mij”, zei Jaloux peinzend, „want 't was 'n bijzonder belangwekkend geval. . . .”

„Geloof u dit? Geloof u, dat hij alles werkelijk gezien heeft, wat hij ons vertelt?”

„Maar waarde vriend, dat klopt toch met ons systeem”.

„Daaraan twijfel ik juist”.

„Dus”, pruttelde Jaloux, „je denkt, dat deze man, die uit den dood is opgestaan, voor ons plezier fantaseert?”

„O, hij fantaseert niet! Hij herinnert zich”. . . .

„Wat hij tijdens zijn dood gezien heeft!”

„Nee, wat hij vóór zijn dood gelezen heeft!”

Jaloux sprong op:

„Met uw systeem”, riep hij uit, „komen we nooit een stap verder!”

„Wel, mijn waarde, twijfelen is wetenschappelijk en geloof mij, slechts dan toonen wij sterk te staan, indien wij voor niemand verborgen houden, dat wij ons zelve en anderen wantrouwen, maar zelfs *al twijfelen we*, en al verbergen wij dien twijfel niet, toch hebben wij wat volbracht; met de operatie en met hetgeen de doode ons verteld heeft, kunnen we een prachtig nummer van de „Astrale Geneeskunde” samenstellen”.

„En een mooie voordracht houden”, voegde Jaloux eraan toe. „Laten wij dus vertrekken. Maar we kunnen deze menschen toch niet onverzorgd achter laten”.

„Ik stel mij verantwoordelijk voor Jacques”, zei Moutier, „maar wij komen door Juvisy en wij zullen een kennis van mij, die daar dokter is, naar hem toesturen. Zie, de dag breekt aan, laten wij onze koffers pakken”.

Vóór hun vertrek lieten zij een brief voor mevrouw de la Bossière achter, waarin zij zeer waardig afscheid namen. Alles te zamen genomen zou meneer de la Bossière *nog dood zijn*, als zij er niet geweest waren! Fanny had orders aan den chauffeur laten geven, dat hij zoodra 't dag werd ter beschikking van deze heeren moest zijn.

Toen de auto op weg naar Juvisy was en zij bij den oever, niet ver van 't huisje aan den waterkant was gekomen, beval Moutier halt te houden. Hij had daarnet bij den hoek van het populierenboschje de gestalte van de dwaze Martha Saint-Firmin gezien. 't Was alsof zij op hem stond te wachten, alsof zij zeker was hem te zullen zien voorbijgaan.

„Wie is dat?” vroeg Jaloux.

„Dat is die Martha, over wie ik u gesproken heb, weet u, de Martha van de geestverschijning. . . . Stapt u eens uit!”

Zij liepen beiden op haar toe. Zij begroette hen met een hoofdknik en zeide oogenschijnlijk zonder verwondering:

„Zeg, is 't waar, dat 't u gelukt is hem te doen herleven? Ik heb André niet gezien sedert. . . . Ik zou graag nieuws willen weten!”

De twee mannen keken elkaar aan.

„'t Is waar”, zeide dokter Moutier, „dat wij zoo gelukkig zijn geweest om meneer de la Bossière te redden, maar hoe weet u, dat wij hem hebben doen *herleven*?”

„André heeft het mij gezegd. . . .”

„U heeft dus uw verschijning weer gezien?”

„Ja, een paar minuten na 't ongeluk, waarbij André *tegenwoordig* was. Hij heeft tegen me gezegd, dat u en professor Jaloux poogden den doode te doen herleven”.

„Is u er zeker van, dat André u dit gezegd heeft?” vroeg dokter Moutier haar heel vriendelijk. „U weet, wat ik u gezegd heb, mijn kind, in uw toestand moet u uw oogen en ooren wantrouwen! Ik geloof eerder, dat het gerucht van de operatie tot u gekomen is door. . . . God ja, de bedienden hebben stellig gebabbeld. . . . uw oude dienstbode heeft er misschien over hooren praten. . . .”

„Ik spreek niet meer met de oude dienstbode. . . . ik spreek niet meer met mijn man. . . . ik spreek slechts met André. . . . als André dit wil. . . . Hij heeft me alles verteld, wat hij gezien en gehoord heeft. . . . en hij is naar me toegekomen, omdat hij wist, dat ik op hem wachtte. Hij heeft tegen mij gezegd: „Dokter Moutier heeft zachtjes tegen dokter Jaloux gezegd: „*Als de operatie in tien minuten verricht wordt, hebben we kans!* Is dit waar, ja of neen?”

En toen zij elkaar geheel verbluft aankeken, draaide zij hun kalmpjes haar rug toe en trad met langzame schreden het huisje aan het water binnen.

XXIV. DE VOORDRACHT VAN EEN PROFESSOR, DIE IN DE MODE IS.

Acht dagen later verscheen het eerste nummer van de „Astrale Geneeskunde” met alle bijzonderheden van de operatie, door welke dokter Moutier een doode had doen herleven.

De dokter noemde niet den naam van den gelukkigen mensch, die uit zoo verre gewesten was teruggekomen, want, zeide hij, hij wilde niet het herstel van dezen buitengewonen patient door de lastige nieuwsgierigheid van de groote pers tegenhouden. Aangezien echter dokter Moutier beloofde, hem over enkele weken bekend te zullen maken, en hij zich beriep op de getuigenis van professor Jaloux, twijfelde men niet langer aan zijn goede trouw.

De „Astrale Geneeskunde” was er dadelijk „in”. Er werd om gevochten en er ontstond een meer of minder ernstige polemiek met betrekking tot den doode-levende.

Het voornaamste voor hen, die ernstig discussieerden (in de anderen stellen we geen belang) was, om te weten te komen, of de doktoren wel met een doode te doen hadden gehad. Er bleef geen twijfel over, of op dat punt zouden ze aangevallen worden.

Door toedoen van de mooie Mevrouw de Rythinie, in wier salons in de voorstad Saint-Germain een besloten gezelschap van in filosofie belangstellenden bijeenkwam en die nooit naliet den roem te verkondigen van den nieuwen „Priester”, dien zij in de mode had gemaakt, — wij bedoelen professor Jaloux — was 't bekend geworden, dat hij zijn volgende voordracht zou wijden aan het buitengewone geval van dokter Moutier. Er heerschte een groote wedijver, laten we zeggen een machtige opschudding, om toegangskarten te verkrijgen. De „Jalouses”, zooals de bewonderaars van den professor genoemd werden, waren letterlijk dol op hem, op zijn chic, op zijn wijze van spreken, op de manier, waarop hij zijn jas droeg en waarop hij zijn monocle liet vallen en tevens op zijn vermetelste kernspreuken over de *verhoudingen der werelden*: die der dooden en die der levenden.

De hypothesen over den invloed der voorouders deed hun een rilling over den rug gaan, want professor Jaloux verstond onder de „astrale invloeden” niet alleen de algemeene erkende erfelijkheid, maar het werkelijk ingrijpen der dooden bij de levenden. Hij was het, die met nieuwe kracht en onvergelykelijken litterairen luister de beroemde theorie uiteenzette van het *Voorgevoel*, van de *Waarschuwing* en van de *Vervoering*.

Jaloux beweerde, dat het niet tevergeefs was, dat sedert de hooge oudheid, volken en personen trachtten, hetzij door gebeden, hetzij door offers de zielen der dooden gunstig te stemmen. Het individu of het levende volk is niets dan een zichtbare schakel in de onmetelijke onzichtbare keten, die ons geleidt, waarheen zij

verkiest. Hij besloot hieruit, dat wij niets kunnen zonder de dooden en dat wij bijna in hun macht zijn.

Wanneer wij een voorgevoel hebben van een gevaar, is het de dood die ons op onze hoede doet zijn; als wij gewaarschuwd worden, zonder dat wij weten hoe, voor een gebeurtenis, die plaats zal grijpen, de ontmoeting van een vriend, dien wij in geen tien jaar gezien hebben en aan wien men plotseling denkt, vijf minuten voordat men hem bij den hoek van een straat kruist, dan is het de dood, welke ons inlichtingen heeft gegeven; wanneer wij gedrongen worden tegen onzen wil een daad te verrichten, die ons tegen de borst stuit en die wij niettemin toch volbrengen alsof wij door een of andere duivelsche macht voortgedreven werden, dan is dat wederom de dood, het noodlot, dat het op ons gemunt heeft, dat ons tot onze besluiten, tot ons doen en laten, zelfs tot onze gesprekken drijft.

En hoeveel andere, zoogenaamd impulsieve daden, welke ons zelf verrast doen staan, vinden een natuurlijke oplossing door dezen astralen invloed der goede en kwade dooden, die om ons heen strijden, zooals binnen in ons de goede en kwade instincten!

Wij wanen ons dikwerf alleen, wij zijn het nimmer, en de wijze merkt dit wel op, hij, die om beter te zien en beter te hooren, zijn stoffelijke oogen en ooren sluit ten einde in zijn binnenste te zien en te hooren naar hen, die tot hem spreken!

Op dien Donderdag (de voordrachten van professor Jaloux werden iederen Donderdag gehouden) was het straatje, dat voerde naar de statige poort van „de School van politieke en sociale Wetenschappen” reeds vroeg gevuld met een troep studenten in de medicijnen, die voortdurend allerlei ruwe grappen maakten, betrekking hebbende op de waarschijnlijke *theorie van de suggestie der dooden* en op de *filosofische en proefondervindelijke zielsgeneeskunde*. Aan de ziel geloofden zij niet, zeiden zij. . . . niet meer dan zij overigens geloof hechtten aan de herlevings-historie van dokter Moutier. Zij waren van meening, dat de goeie man in kwestie nog leefde, toen hij geopereerd werd. Het onderzoek van 't hart met de stétoscoop was hun niet genoeg. Er is slechts één ding dat ons waarlijk van den dood overtuigt, zeiden zij en dat is de stijfheid van het lijk! Welnu, die stijfheid was niet geconstateerd! . . . Om nog een stap verder te gaan: die kon er niet geweest zijn! . . . Die kon er niet geweest zijn, om de eenvoudige reden, dat de operatie alleen kon slagen bij een nog warm lichaam.

„Dus wat die operatie van Moutier betreft”, beweerden zij temidden van gelach en luide kreten, „de dooden kunnen alleen maar opgewekt worden als zij nog leven!”

De onwelwillende stemming bij de studenten jegens den eleganten spreker was niet nieuw. Uit vrees van een nog rumoeriger betooging dan gewoonlijk, had de mooie Mevrouw de Rythinie, de wijze politieke raadgeefster van professor Jaloux, voorzorgsmaatregelen getroffen. Zij was 't, die den directeur-administrateur der School ging opzoeken en van hem de belofte verkreeg, dat de poort van den hoofdingang tijdens de voordracht niet geopend zou worden.

De ernstige uitverkorenen, de „Jalouses”, werden gewaarschuwd en kwamen in het gebouw en de zaal langs een anderen weg dan gewoonlijk. Mevrouw de Rythinie had eveneens een paar journalisten gewaarschuwd, die tot haar vrienden behoorden: salonverslaggevers, machtige hoge oomes van de wel-denkende pers.

De minder beteekenende reporters stonden met de studenten zich te verkleumen in de straat, totdat zij bemerkten, dat zij voor den gek waren gehouden, aangezien zij geen enkele schoone dame met een hoed met veeren, geen enkele equipage en geen enkele livreibediende zagen verschijnen, vertooningen, die gewoonlijk aan de voordracht van den modeprofessor vooraf gingen.

De studenten verdwenen in de bierhuizen, liepen naar de wedrennen of gingen in optocht pruimen eten bij Moeder Moreau; maar de verslaggevers trachtten een middel te vinden om toch toegang te verkrijgen en dat vonden zij natuurlijk.

Juist op 't oogenblik, dat zij de deur van de hoge tribune geforceerd hadden, sprak professor Jaloux de gedenkwaardige woorden, welke zij tot geen prijs wilden onderbreken:

„Dames en Heeren, u begrijpt allen wel, dat dokter Moutier en ik niet hebben gewacht op de tegenwerpingen, welke wij sedert eenige dagen in de wetenschappelijke bladen lezen, om ze ook zelve te maken. Men zeide ons, dat slechts de stijfheid van het lijk en de ontbinding een beslist bewijs zijn van den dood, en zonder eenig bezwaar stemmen wij toe, dat deze bewijzen ons in de gegeven omstandigheden ontbreken. Maar hebben wij die inderdaad nodig? Ik zou zeggen van neen! . . . neen met dokter Tuffier en met hen allen, die meenen dat iemand, wiens hart niet meer klopt, en wiens bloed een kwartier lang niet meer vloeit, dood is! De ontbinding en de stijfheid van het lijk zijn op zich zelf minder een bewijs dan wel een gevolg van den dood, die voorafgegaan is. Dames en heeren, met de stétoscoop in de hand hebben wij den dood van dien man geconstateerd en ziedaar den-gene, die hem deed herleven!”

Terwijl hij deze woorden sprak, wees professor Jaloux met een bevallig gebaar van gezag, waarvan hij 't geheim bezat, naar rechts op den braven dokter Moutier, die met een vuurroode kleur bescheiden de oogen neersloeg.

Dadelijk brachten „de Jalouses” alsof zij slechts op dit sein gewacht hadden, een ovatie aan den hoofdredacteur van de

„Astrale Geneeskunde” en riepen luidkeels: „Bravo, bravo!” en klaptten als dollen met hunne gehandschoende handjes.

„Dames en Heeren”, vervolgde Jaloux (terwijl hij met zijn pink in de hoogte zijn glas suikerwater met een lepeltje omroerde) „een gevoel van menscheeljkheid, waarvan wij ons niet konden losmaken, heeft ons misschien verhinderd uit zulk een gebeurtenis alle proefondervindelijke lessen te trekken, die zij inhoudt. Die man was tot de dooden gegaan. Wat had hij er gezien? Om dit te weten te komen, moesten wij vragen tot hem richten. Maar de schriktoestand, waarin hij zich klaarblijkelijk bevond na den terugkeer van een dergelijke reis en de zwakheid van een orgaan, waarvan het zoo kort te voren toegebrachte letsel nog niet geheel geheeld kon zijn, maanden ons tot voorzichtigheid aan.

Pas na verloop van eenige dagen hebben wij een getuigenis gehoord van gene zijde van het graf, die mijn collega en mij heeft doen verstomd staan.

Ongetwijfeld moeten wij, dames en heeren, in zulk een buitengewoon geval het meeste voorbehoud in acht nemen, ongetwijfeld zijn wij de eersten, om ons te hoeden, als ik 't zoo mag noemen, tegen te snel getrokken conclusies van een proef, die ons in ontroering brengt, te meer, naarmate zij op besliste wijze theorieën, gedeeltelijk gebaseerd op de hypothese, schijnt omver te werpen.

En als men nu bovendien nog weet, dat de persoon in kwestie de meest sceptische wereldling is, en dat tegelijkertijd een zeer ervaren man der wetenschap en een zeer prozaisch handelsman over onzen arbeid en over onze alle aandacht in beslag nemende zaak lachen en ons voor halve dwazen aanzien en u, Dames, voor jeudige dwazen, meen ik, dat 't onze wetenschappelijke plicht is de geheele ommekeer van zijn moreele persoonlijkheid na de operatie en — waarom zouden wij 't niet uitspreken, want 't is onze heilige overtuiging, — na zijn dood, te beschouwen. De eerste woorden van den herleefde, die langen tijd op zijn lippen bleven zweven, uit angst om ze uit te spreken en uit angst voor het graf, zijn eerste woorden, zeg ik, waren om ons toe te roepen, dat hij de dooden gezien had!”

Bij deze woorden ging een rilling door de zaal; gilletjes van voldanen schrik ontsnapten aan de mondjes. Zulk een belangrijk nieuws deed al die dames half bezwijmen. Zij voelden zich beurtelings sterven en herboren worden bij de verrukkelijke en toch ook verschrikkelijke woorden van den goddelijken Jaloux. Met hem, met hem alleen wilden zij ten hemel stijgen, maar met hem alleen zouden zij ook ter helle willen neerdalen. Geboeid door zijn bevalligen en gewijden toon van spreken wandelden zij in het rijk der dooden in afwachting van het theeuurtje.

„Ja, mijne dames”, vervolgde Jaloux (hij zeide zelfs niet meer „en heeren”, omdat de heeren altijd wat vitterig zijn uitgevallen en gaarne „'t sterke geslacht” uithangen, dat weinig belangstelt in zulk een triumpf) „ja, dames, de eerste woorden van den geopereerde dienden om ons een tragische afschildering te geven van de valleij der dooden, die hij betrad en zooals zij hem in den dood is verschenen met haar dooden en met haar levenden! Deze omringen in onzichtbare nevelen onreine zielen, veroordeeld tot het vagevuur, terwijl zij zich bewegen tusschen al deze dingen, welke zij zoo hebben lief gehad en die zich hen niet eens meer herinneren, en zware zielen, door stoffelijke banden van een vorig bestaan geheel gebonden aan het stoffelijke en daardoor onmachtig, om zich te verheffen tot de hoogere sferen, die zweven aan de voeten van de Schoonheid, dat wil zeggen, van de Goddelijkheid!”

Met één oogopslag had Jaloux zijn succes berekend. Met 't gebaar van een aartsengel voerde hij al die schoonen naar den zevenden hemel, terwijl zij mee zuchtten: De sferen die zweven aan de voeten der Schoonheid! O, hoe prachtig!

„Ja, dames, ziedaar wat dokter Moutier en ik, hebben gemeend af te leiden uit de klacht, de vervloeking, het kermen, de angstige bezwering, opgevangen uit den gekwelden mond van een nieuwen Lazarus, die gezien heeft en zich dit herinnert!

Maar mijn beste leerlingen, wij zullen ons niet op dwaze wijze verhoovaardigen, eindelijk naar het ons voorkomt het bewijs geleverd te hebben van 't bestaan eener geestelijke wereld, die wij hebben durven beschrijven, zonder dat wij haar aanschouwd hebben, en waarvan wij den invloed durfden nagaan op onze theorie van *het Voorgevoel*, *de Waarschuwing* en *de Vervoering* zonder een belachelijken trots te toonen. Wij brengen opnieuw in herinnering dat wij niet met behulp van ons verstand alleen zijn gekomen tot aanneming van een onzichtbare wereld, maar rekening houdend met de proeven met geesten van beroemde voorgangers en van mededeelingen van geesten door middel van het medium.

Heden, na hetgeen geschied is en waarvan ik verbaasd en geestdriiftig getuige was, heeft niemand meer 't recht, de wetenschappelijk gefotograferde visioenen van Crookes te beschouwen als hallucinaties en knoeierijen.

Dames en Heeren, de dooden leven!

Dokter Moutier en ik wanhopen er niet aan u, dit groote woord te laten hooren uit den mond van den doode zelf, zoodra hij wat tot kalmte is gekomen en, laten wij zeggen, wat handelbaarder is geworden. De laatste maal, dat wij hem zagen was hij inderdaad als razend en wees verzekerd, dat hij ons geen enkel blijk van dankbaarheid heeft gegeven voor den dienst die wij hem een oogenblik tevoren bewezen hadden. Maar 't is een man van de wereld; daarom ben ik overtuigd, dat 't oogenblik niet verre meer is, dat hij zich zal herinneren, wat hij aan de geesteswereld in 't algemeen, en aan de astrale chirurgie van dokter Moutier in 't bijzonder, verschuldigd is”. (Wordt vervolgd).

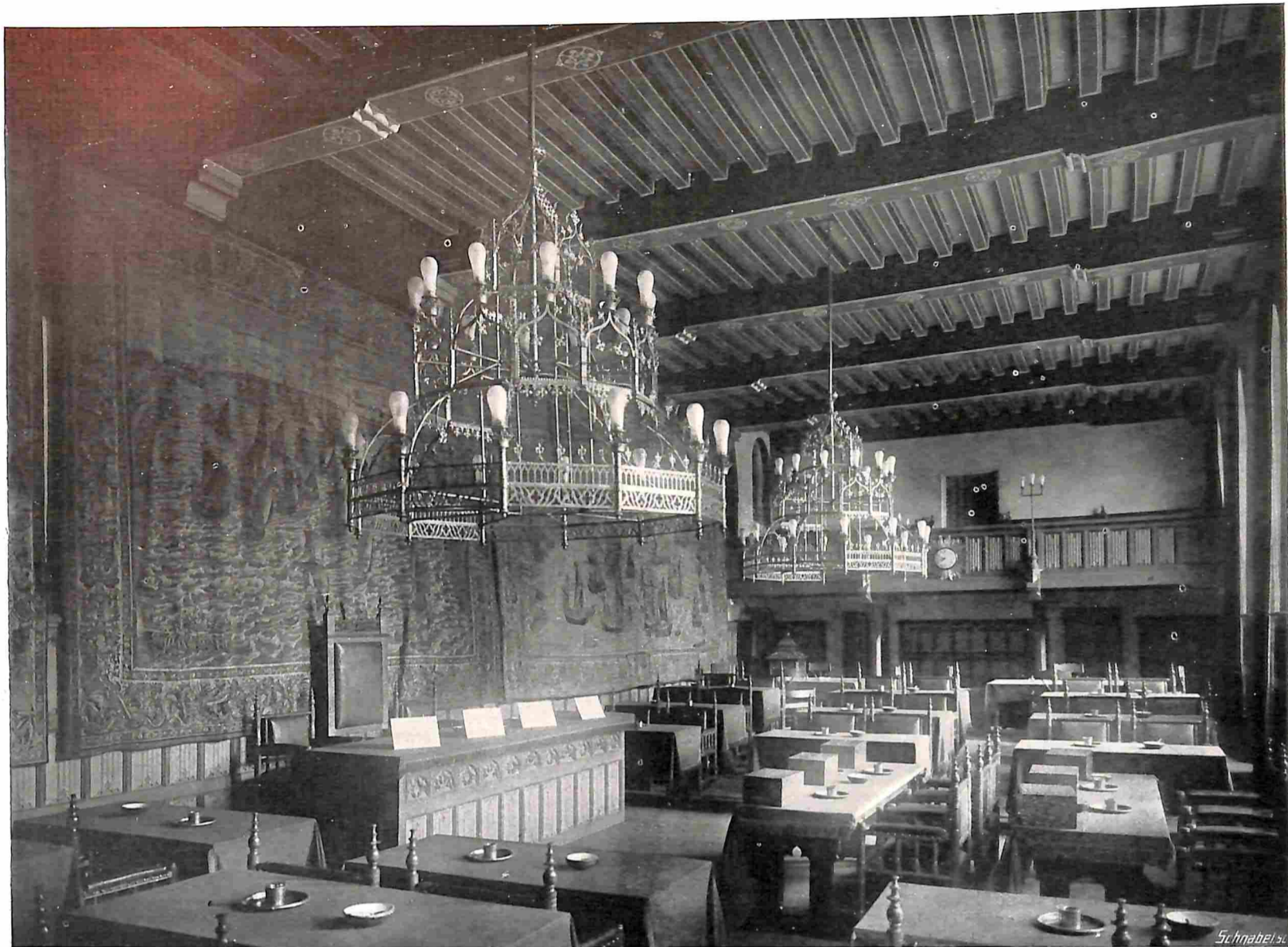

Foto C. Steenberghe.

VERGADERZAAL VAN DE STATEN VAN ZEELAND IN DE ABDIJ TE MIDDELBURG.

TWEE STEDEN VAN WALCHEREN.

II. DE ABDIJ TE MIDDELBURG EN HAAR OMGEVING. (Slot).

EERST in het midden van de tweede helft der negentiende eeuw werd Nederland weer wakker; na een tijd van slapheid en Jan Saliegeest, van wansmaak en van vandalisme werd Nederland zich weer bewust, wat voor schoone bouwstukken aan vernieling waren prijs gegeven. Sedert 1884 heeft men ook de Abdij weer in haar ouden toestand trachten te herstellen, zoover dat met de veranderde bestemmingen hierover te brengen. Want al is het uiterlijk grootendeels hersteld, het inwendige en het bijzondere leven, der abdij eigen, kan er niet aan teruggegeven worden.

De hoofdpoot der abdij heeft weer haar oude gedaante verkregen. In de hoofdgebouwen aan de westzijde met arduinsteenen gevel, het z.g. paleis, woonde de Abt, later de bisschop, en in den tijd der Republiek noemde men dit „het logement van den Graaf van Zeeland”. Tegenwoordig dient dit „Paleis” tot woning van den Commissaris der Koningin.

Daaraan grenst de vergaderkamer der Staten van Zeeland,

de deftige zale,

Waar menige zeestrijd herleeft op den wand.

Dit was eens de reeffer der Abdij, waar onderscheidene vorsten hebben aangezeten.

De vergaderzalen der Staten van Zeeland zijn hoogst interessant, niet allen wegen hun restauratie in ouden stijl, maar bovenal omdat zij weder „aangekleed” zijn, ten deele door weder ophanging der gobelins, zeven in getale, alle oorspronkelijk op last der Admiraliteit van Zeeland vervaardigd in de fabriek van Jan de Maeght te Middelburg.

Bij de Abdij sloot zich de vroegere Kloosterkerk aan, nog bekend onder den naam van Nieuwe kerk, welke benaming geen betrekking heeft op de stichting, omdat de bouw in de 13e eeuw heeft plaats gevonden. Doch dit schoone bouwwerk is door schendende handen van herstellere in den loop der tijden niet alleen van zijn sieraden beroofd, doch grootendeels verknoeid geworden. Hoog daar boven verheft zich tot 85 M. de toren, de bekende „Lange Jan”, die een eenigen blik geeft over het geheele eiland Walcheren. Men ziet van zijn top hoe het stadsbeeld van Middelburg in een krans van veelkleurig groen is gevat, dat over de vroegere bolwerken in schilderachtige lanen kronkelt, te midden van zacht glooiend gras en bloemperken. Den straal van het

gezichtsveld verder uitbreidend, groenen daar geurige weiden, golvende gouden korenvelden, en in de verte naar den zee kant verrijzen donkere bosschen met schilderachtige dorpen op den voorgrond. Ver in het westen glinstert een grijswitte streep, bochtig opbuigend langs den horizon; dat zijn de duinen, die het eiland aan den zee kant begrenzen. En bij helder weer ziet men in het zuiden de Schelde als een breede zilveren zoom zich langs dit landschap slingeren.

Ten noorden van de kerk, onmiddellijk in aansluiting daarmede, vindt men de fraaie binnenplaats, omringd door een reede traceeringen en afwisselende gewelven versierden kruisgang. Deze gang dagteekent uit den aanvang der 16e eeuw en diende tot verbinding der aangrenzende gebouwen en tot wandelplaats van de bewoners der Abdij. Na de heffing van de Abdij werd de zeldzaam fraaie binnenplaats met de daarbij behorende gebouwen bij besluit van 18 Dec. 1579 bestemd tot provinciale munt. Reeds het volgend jaar werden er 4000 legpenningen geslagen, en de kruisgang werd volgebouwd met vertrekken. De munt werd in 1798 opgeheven en de daarvoor in gebruik geweest zijnde gedeelten van den kruisgang bleven ledig staan, totdat drie zijden ervan in 1826 door het domein leedig f 1600 werden verkocht, volgens een overlevering ten gerieve van den koetsier van den Commissaris des Konings, omdat de geringe breedte van den gang dien hinderlijk was bij het doorrijden. De steenen der afbraak werden eenvoudig in den kelder geworpen; men wist er geen raad mede. Eerst in den laatsten tijd zijn de steenen opgegraven en werden zij gebruikt tot herstelling van den kruisgang, die thans weer het mooie metselwerk vertoont.

Ten noorden en noordwesten van het binnenplein vindt men een doorlopenden baksteenbouw, waarvan de onderscheidene deelen als het ware zijn begrensd door vier torens, verschillend van hoogte en afwisselend van vorm. Hier woonden aanvankelijk de mindere dignitarissen. In dit gedeelte vindt men ook de Noordpoort, een der merkwaardigste overblijfselen uit den ouden bouw. De beide bogen, die de openingen van de dubbele poort vormen, worden gedragen door een zware kolom van blauwen arduin. Aan dezen kant zijn de bewaarplaatsen voor het Rijksarchief, terwijl verdere vertrekken dienen voor administratieve doeleinden.

Wanneer wij met de Abdij ^{*} afscheid ^{*} nemen van Middelburg, dan was het om een klimax te vinden in het schoon van deze stad. (Slot volgt).

Dr. H. BLINK.

Paschen en St. Joris (23 April).

PASCHEN behoort tot de zoogenaamde bewegelijke of veranderlijke feesten en wordt, ingevolge het besluit, genomen op de synode van Nicea, in 't jaar 325, gevierd op den eersten Zondag na de eerste volle maan, die volgt op de lentenachtevening. Het feest komt dus op zijn vroegst den 22sten Maart en op zijn laatst den 25sten April, „non sequitur Marcum nec praecedat Benedictum”, komt nooit na St. Marcus, aan wien de 25ste April, en nooit voor St. Benedictus, aan wien de 22ste Maart is gewijd. De juiste datum, op welken in eenig jaar Paschen gevierd werd of zal worden, laat zich gemakkelijk vaststellen, met behulp van de formule van Gauss, Duitsch mathematicus, die stierf in 1855.

Dit jaar hebben wij een „late Paasch”, zooals de term luidt, daar het feest op 23 April valt, den dag, die gewijd is aan St. Joris. Hij is dezelfde als St. George en algemeen bekend als „de drakendooder”. Hij behoort tot de zoogenaamde „Rijdende Heiligen”; de kerken, die aan hem gewijd zijn, hebben dan ook, in plaats van een haan, een paard als windwijzer op de torenspits. Verscheidene steden en sommige rijken stelden zich onder zijn patronaat. Eduard III verhef hem tot beschermheer van de, door dezen in 1344 gestichte, Orde van den Kouseband. Zoowel het St. Jorishemd als de St. George- of Mansfelder thalers werden geacht onkwetsbaar te maken.

Merkwaardig is het oud Italiaansch rijmpje, hetwelk wellicht ontstaan is in een noodlottig jaar, waarin toevallig de beide feesten samenvielen en dat een voorspelling bevat, die ook ditmaal helaas droeve werkelijkheid werd:

Quando San Giorgio vien in Pasqua
Per il mondo c'è gran burrasca,

d.w.z. als het feest van St. Joris samenvalt met Paschen dan is er groote beroering in de wereld.

F. W. DRIJVER.

DE VLINDERTJES.

ZE waren verloofd. Hij was bioloog en gold bij zijn medestudenten als een knappe kop en een serieus werker. Zij had een gewone, niet-gestudeerde meisjesopvoeding gehad en was, wat men noemt „thuis”.

Hij was in zijn opvattingen sterk materialistisch en beschouwde elk supernaturalisme als meer en meer overwonnen door de natuurphilosofie. Zij was een graag droomend sentimenteeltje.

Zij hield van hem omdat ze tegen hem kon opzien als tegen een flinkere, knappere, sterkere, die haar had uitverkoren, en hij van haar, omdat ze zoo'n lief zacht en kinderlijk wezentje was, geheel en al nog te vormen naar zijn geest.

Mooie, onschuldige grijze oogen had ze, met groote pupillen, en lange, donkere, aan 't eind even omhoog bogende wimpers, en de huid van haar handen en gezichtje was zoo fijn en zoo zacht als de binnenkant van een rozeblaadje.

Hij trachtte haar zoo veel mogelijk liefde en belangstelling bij te brengen voor zijn vak, haar in te wijden in de natuurgeheimen, en zij leerde en luisterde gretig, verlangend om zooveel mogelijk te kennen en te begrijpen van de dingen, die hem zoo lief waren, en om hem later te kunnen helpen bij zijn werk.

Zoo had hij haar thuis doen worden tusschen zijn boeken en dieren en planten, zijn terraria en verzamelingen van vlinders en insecten.

En toen zij had gegruwd van al die teere met spelden doorstoken lijfjes en hem wreed genoemd, had hij haar uitgelegd, hoe die diertjes volstrekt niet waren gemarteld, maar voor het opzetten bedwemd en gedood door chloroform, een veel minder pijnlijke dood waarschijnlijk, dan wanneer ze, wat licht hun lot had kunnen worden, opgepikt waren door vogels, of

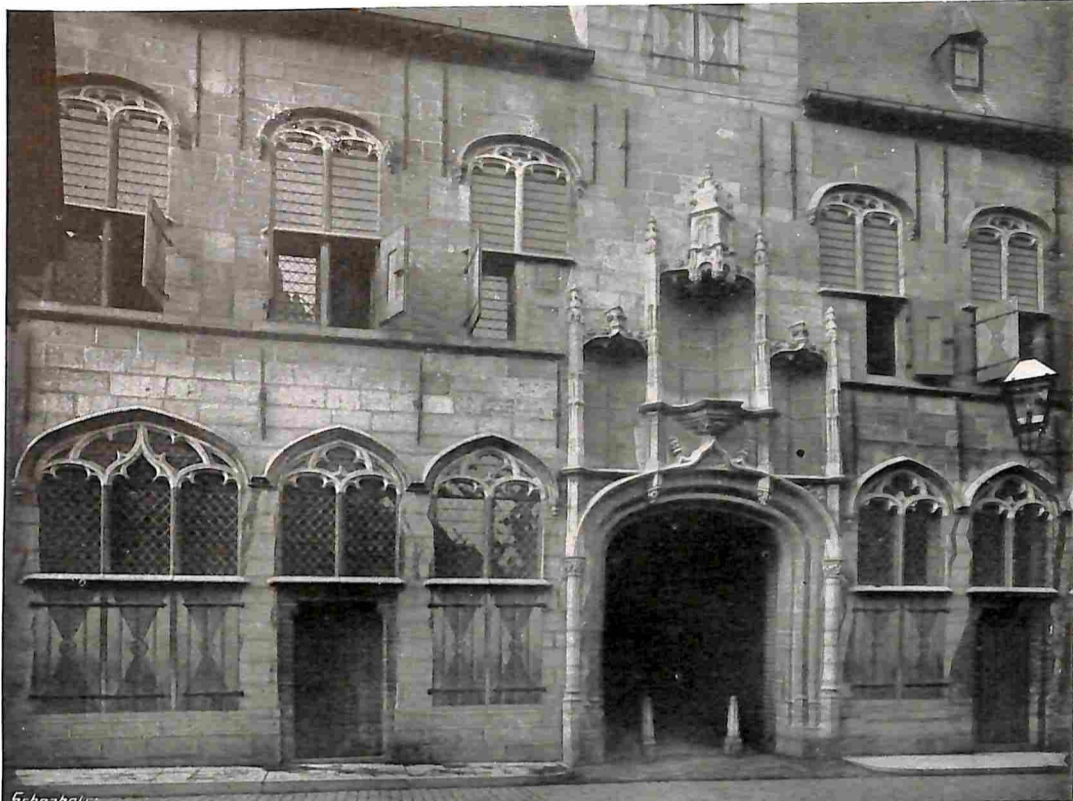

Foto C. Steenberg.

RIJKSARCHIEF MET ABDIJPOORT TE MIDDELBURG.

door ruwe mensen vertrapt. Zijn lessen hadden het gewenschte groote succes; maar ze hadden ook een gevolg dat hij nooit verwacht had en berekend.

Aan den geest van het lieve meisje, wier oogen waren geopend voor de groote natuurgeheimen, dat had leeren kennen de wondere inrichting van de wording, de groei en de voortplanting van alles wat leeft in de natuur, aan haar geest, begon zich een vraag op te dringen. Dat was die primitief-logische vraag, die opkomt na 't waarnemen van al dat verstandelijk georganiseerde, van al dat wijs ontworpen, en die zoekt naar de organiseerende geest, naar de wijze ontwerper.

Maar toen ze haar jongen daarover sprak, scheen hij onaangenaam verrast; hij berispte haar bijna en zeide, dat zij, met haar nog maar in 't eerste begin zijnde kennis en critiek niet zoo hoog moest grijpen, en hij legde haar uit, dat de natuurphilosofie leerde, dat, wat wij geest of ziel noemen, niet essentieel en primair is, maar afhankelijk van de stof.

En ofschoon ze wel toegaf, dat hij, die zoo veel meer kennis had, ook dit wel beter zou weten, toch, hoewel ze nooit meer er over sprak en nooit meer opzettelijk er zich in verdiepte, toch kwam zoo nu en dan de vraag naar de eerste oorzaak der dingen weer terug; en soms, als ze plotseling weer sterk werd getroffen door de grootsche samenstelling, de ingewikkelde regelmatigheden van de natuur, dan kon haar op eens een huivering overvallen,

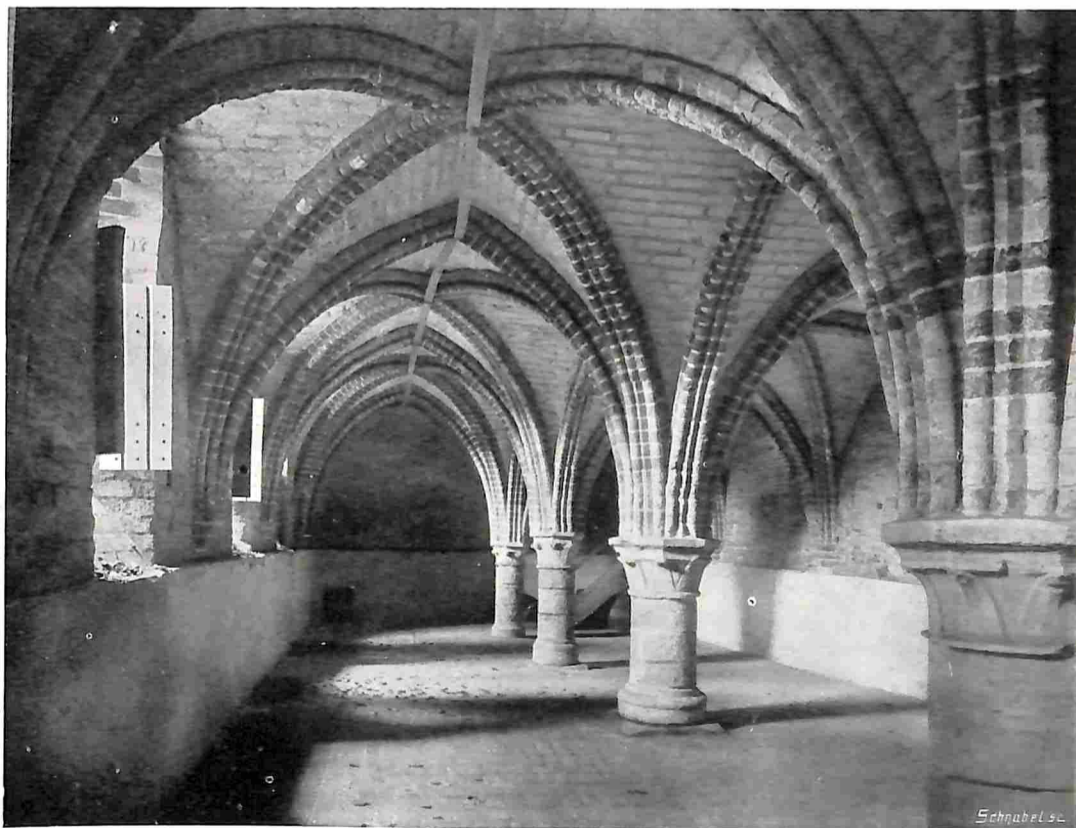

Foto C. Steenberg.

KELDERGEWELVEN ONDER DE ABDIJGEBOUWEN TE MIDDELBURG.

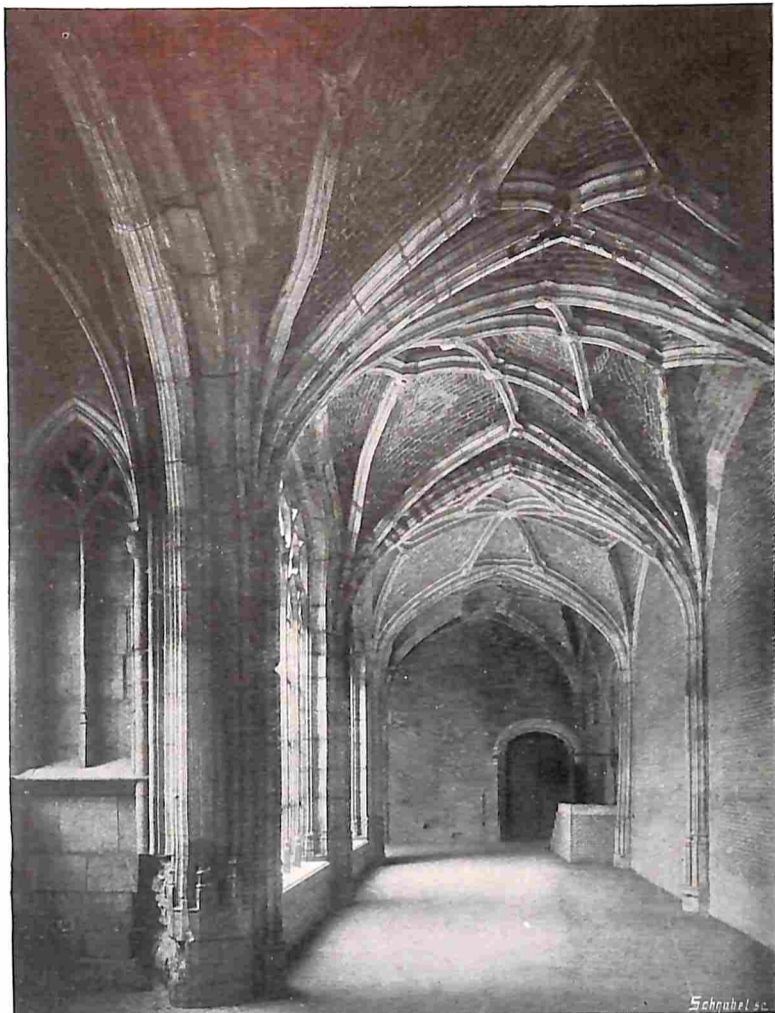

Foto C. Steenbergh.

KRUISGANG DER ABDIJ TE MIDDELBURG.

een huivering voor iets groots, iets machtigs, iets dat zich niet negeeren liet.

Op een dag kwam haar jongen bij haar, en echt in zijn schik. Een paar zeldzame exemplaren die nog aan zijn vlinderverzameling ontbraken, kon hij nu binnenkort er aan toevoegen. De gewenschte rupsjes had hij gekregen, en die zouden ze nu samen opkweken tot vlinders.

Hij toonde haar hoe hij zijn diertjes verzorgde, de rupsen voedsel verschafte en een gelegenheid om zich te verpoppen aan den rand van een witte kartonnen doos, en de poppen zoo nu en dan van wat vocht voorzag. En eenigen tijd later kon zij het ontzagwekkende gebeuren aanschouwen, dat uit de openkrakende pop een vlinder te voorschijn kroop, die met vochtige, krekkelig gevouwen vleugeltjes onzeker eerst rondschoof; toen, nadat ze wat gedroogd waren, de wickjes ging spreiden en, met pootjes en sprietjes over den grond vooruittastende, te fladderen begon.

Ze zag ook, hoe er op den bodem van de doos, onder de leege pop, een donkerroode vlek lag, alsof een dikke bloeddruppel daar was neergespat, en huiverig van 't mysterieuze dat op eens geweldig over haar kwam, uitte ze haar verwondering, dat bij de geboorte van een vlindertje ook bloed werd gestort, evenals bij 't geboren worden van een menschenkind.

Maar hij lachte haar uit, schold haar sentimenteeltje, en zei, dat dat bloed de overgebleven kleurstof was, waarmee ook de vleugeltjes waren geverfd.

Hij had de diertjes, nadat ze waren uitgekomen, direct willen chloroformeeren en opzetten. Maar er kwam iets tusschen, dat dit verhinderde. Hij werd plotseling uit de stad geroepen en kon eerst een of twee dagen later terugkomen. Aan zijn meisje droeg hij de zorg over zijn vlindertjes op. Hij drukte haar op 't hart, ze in de doos op een donkere plaats neer te zetten, en vooral niet in het zonlicht of zonder deksel te laten staan. Een druppeltje suikerwater kon zij hun tot voedsel geven, maar uitsluitend 's avonds en bij kunstlicht, nooit bij dag en als de zon scheen. Want door zonnearmte en zonnelicht zouden ze gewekt worden en wegvliegen.

Toen haar jongen vertrokken was, zat ze lang na te denken over zijn woorden, en opeens drong bij haar heel krachtig een gedachte binnen, die zich vast zette en bleef. Dat was het begrip dat, wat hij wilde doen, de vlindertjes dooden, nog voor ze hadden geleefd, een tegennatuurlijke daad was, een misdrijf tegen de geheimzinnige kracht, die ze had doen groeien, had doen doormaken die ontwikkeling, van eitje tot rups, tot pop tot vlinder. Dat proces had zich toch niet afgewikkeld opdat het onmiddellijk nutteloos zou worden gemaakt; ze waren toch niet opgegroeid voor de chloroformbuis, ze hadden toch geen vleugels gekregen om ze nooit uit te slaan.

„Ze vooral niet in 't licht en de zon laten staan”, had hij gezegd, „want zonnelicht en zonnearmte zou ze wekken en doen wegvliegen”.

Maar als dat zoo was, dan waren ze immers gemaakt om naar de zon te vliegen, naar de zon en de bloemen, om hun levensdoel te verrichten. En als zij de gegeven voorschriften nakwam, dan was ze immers medeplichtig aan die inbreuk op de natuur.

Er weer kwam met een rilling dat gevoel over haar van angst, van ontzag voor iets, dat ze zich niet verklaren kon, maar dat aanvoelde als iets groots, iets machtigs, iets dat zich niet weerstreven liet.

Toen begon ze te weifelen en voor 't eerst ging het leerlingetje tegen de voorschriften van den leeraar in; ze haalde de doos uit zijn donker hoekje en zette haar voor zich op een tafel voor 't raam.

Het was een warme dag in den zomer, en de zon die hoog aan den hemel stond, straalde brandend op het raam voor haar, en projecteerde daar weer een zon op het glas, een hart van scherp blikerend licht, met een krans van fel uitschietende stralen rondom.

De doos stond in 't volle licht. Een tijdje gebeurde er niets. Dan, op eenmaal, kwam er van binnen uit geschuifel en gefladder. De vlindertjes!

Door het deksel heen had de warme zon hen geroepen. Toen weifelde ze niet meer, en uit de wijdgeopende doos fladderden onmiddellijk twee vlinders op, mooi rood en bruin geteekend de vleugels, het lijfje met zijgje haartjes, goudbruin glanzend in de zon, en direct zetten ze koers naar de fel uitstralende lichtster op het glas. Hoog schoof ze het raam op, om ze naar buiten te laten.

Maar de domme diertjes begrepen niet, dat de schitterende lokkende glanzon hen scheidde van de echte zon, en ze bleven maar fladderen en een doorgang zoeken door de ruit.

Het deed haar zeer, de teere vleugeltjes zoo wild te zien slaan tegen het raam, de fijne kopjes te hooren bonzen tegen het glas, en met bevend voorzichtige handen trachtte ze hen tegen te houden, te beletten hooger op te vliegen. De oogen deden haar pijn van 't staren in dat stekend schelle lichtgeschitter, maar eindelijk slaagde ze er in, met den zachten dwang van haar handen, de zenuwachtig fladderende diertjes naar beneden te drijven, al lager en lager tot voor de wijde raamopening.

Toen schoten ze vooruit, de warme zomersche buitenlucht tegemoet, envrij waren ze om naar de zon te vliegen.

Ze zag ze al niet meer, maar binnen in haar kamer juichte, juichte ze, blij omdat ze de natuur haar recht had gedaan.

En den geheelen dag, en ook toen haar jongen terug kwam bleef ze blij, ondanks hun eerste verloofdentwist, ondanks de harde woorden, die ze met echt vrouwelijke neiging tot martelaarschap op zich neer liet komen.

En nog lang bleef die blijheid zingen in haar, omdat ze niet had gezien hoe, onmiddellijk na hun vrijlating, de beide vlindertjes, onzeker fladderend op hun eersten tocht naar de zon en de bloemen, door een paar spreuwen waren opgepikt.

H. E. HEIMANS.

DE STEVENISTEN.

TE Gits bij Rousselare, dus in 't hartje van West-Vlaanderen, wonen eenige gezinnen, die tot de secte der Stevenisten behooren.

Vreedzaam leven ze onder de uitsluitend R. C. bevolking en door deze worden ze algemeen geacht om hun eerlijkheid en naastenliefde.

't Zijn allen boeren en uiterlijk kan men hen van de overigen in niets onderscheiden.

De stichter van hun secte was Stevens, een geestelijke van Namen, die 't Concordat met den Paus niet erkennen wilde.

Ook te Hal bij Brussel wonen nog van zijn volgelingen.

De Stevenisten te Gits willen over alles praten, uitgezonderd over hun godsdienst. Ze vergaderen 's Zondags op een hoeve, achter een boomgaard en hagen verborgen, doch geen ongewijde mag den dienst bijwonen. Ze hebben een voorganger, maar niemand kent hem. Sommige nieuwsgierigen hebben in 't boerenhuis eens kaarsen zien branden. Meer weet men van de samenkomst niet.

Sterft een der leden, dan draagt men hem in groep ten grave. R. Katholieke leden worden niet genoodigd.

De Stevenisten brengen het lijk naar 't kerkhof, waarvan een niet gewijd hoekje voor hen afgezonderd is. Aan de poort zetten ze de baar neer, knielen allen er om heen en bidden een wijle met uitgestoken armen. Daarna bestelt men den doode ter aarde, zonder dat aan 't graf gesproken of meer gebeden wordt.

De kinderen bezoeken de dorpschool, maar wonen 't catechismus-onderwijs niet bij.

Een Stevenist neemt een vrouw uit de gemeente te Hal. De broederen van daar komen meermalen naar Gits en zoo gebeurt het, dat ze hier ook op hun beurt een vrouw zoeken.

De Stevenisten zijn bekend om hun eerlijkheid in den handel en bezitten 't grenzeloos vertrouwen van allen, die zaken met hen doen. Streng vieren ze den Zondag, in tegenstelling met de overige dorpsbewoners.

't Zijn echter geen stroeve lieden, zooals men zich Puriteinen voorstelt; gul in de spraak, houden ze van scherts en vroolijken lach.

Is de R. C. pastoor op „ronde” voor een of ander werk van liefdadigheid, dan weet hij, dat hij bij de Stevenisten hartelijk ontvangen wordt en op een milde gave rekenen mag

De gemeente was vroeger veel talrijker. Ze sterft uit. Mij is maar een voorbeeld bekend van een gemengd huwelijk, een Stevenistische vrouw en een R. C. man. De eerste verzaakte aan haar geloof. Maar na eenige jaren werd 't huwelijk ontbonden en de vrouw keerde tot de oude secte terug.

Wat Zuidelijker, meer Ieperenwaarts, wonen nog enkele Jansenisten. Jansenius was immers van Ieperen en ligt er in de nu vernielde kathedraal begraven. Een eenvoudige steen met zijn naam en een jaartal wees zijn graf aan.

Ook de Jansenisten houden zich streng aan hun leer, maar leven overigens vreedzaam 't gewone Vlaamsche bestaan mede.

A. HANS.

BOEKBESPREKING.

„Kleine Tuinen”, naar het Engelsch van H. H. Thomas, door Th. J. Dinn, leeraar in Tuinarchitectuur aan de Akademie van Beeldende Kunsten te 's-Gravenhage. W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle.

Het is altijd een netelig geval als een uitgever van een boekwerk een exemplaar ter bespreking zendt aan de redactie van een tijdschrift. Die uitgever verwacht een gunstige beoordeeling ter aanprijzing van zijn boek.

Hem, dien de beoordeeling is opgedragen, is daarentegen aan zich zelf en aan de lezers van het tijdschrift verplicht, de beoordeeling naar waarheid te doen, opdat er later bij kennismaking van het boek niet gezegd kan worden den lezers verkeerd te hebben ingelicht.

Toen mij het boekje „Kleine Tuinen” ter beoordeeling werd toegezonden, meende ik met een oorspronkelijk werkje te doen te hebben, over een onderwerp, dat waarlijk niet zoo impositant is, dat doorvoor een buitenlandsch product tot grondslag moest dienen; persoonlijk ken ik den bewerker niet, doch zijn titel, die hij op het eerste blad onder zijn naam zet, kon niet doen verwachten, dat dit wel het geval zou zijn. Het verwondert mij daarom te meer, omdat de bewerker in zijn voorwoord zegt, in vele gevallen het niet met den schrijver eens te zijn, en ik vraag mij daarom af: zou het in dit geval niet beter geweest zijn, een geheel oorspronkelijk werkje te schrijven, geschikt voor Nederlandsche lezers en voor Nederlandsche toestanden.

Waarom toch in ons land, waar de tuinbouw op zoo hoogen trap staat, dat eeuwig navolgen van vreemde producten. Dat liefhebbers, die buitenlandsche boeken lezen, zulks doen, is begrijpelijk, maar dat Nederlandsche vaklieden zulks nog steunen is onbegrijpelijk. Zij geven zich zelf een brevet van onkunde.

Geheel iets anders is het, waar het geldt hoog wetenschappelijke kwesties of nieuwe inzichten. Dan is het loffelijk Nederlandsche vakmensen en liefhebbers op de hoogte te brengen der buitenlandsche wetenschap, maar hier, waar 't zulk een dood-eenvoudig onderwerp betreft, had niet noodig behoeven te zijn, een buitenlandsch boekje te vertalen of te bewerken. 't Gaat mijn begrip te boven.

* * *

Voor liefhebbers van tuinieren is de eerste gedachte, de eerste vraag: „Hoe zal ik mijn tuin inrichten, hoe zal ik mijn tuin aanleggen?” In de meeste gevallen gaat de doorsnee-liefhebber en liefhebster mank aan overdrijving en zijn tuintje aan overlading. Van alles en nog wat moet er in den tuin zijn, en dat is 't juist waarvoor de vakman den liefhebber of de liefhebster moet waarschuwen bij de inrichting van zijnen of haren tuin.

Afgaande op het ambt van den bewerker, had ik gedacht van de bewerker, uit een tuinarchitectonisch oogpunt, wat betere voorschriften over den aanleg te zullen vinden, als tot nog toe voor kleine tuinen het geval was. Het viel mij echter bijster tegen.

Laten wij daarom het eerste Hoofdstuk eens doorloopen. Want daarin toch komt het architectonische gedeelte ter sprake. Schrijver zegt dat er voor kleine tuinen geen plan op schaal gemaakt behoef te worden. Een schaal gemaakt heest, want waar is de grens, en bovendien, men overschat gewoonlijk de beschikbare ruimte. Zelfs op een tekening op schaal geteekend, komen wanverhoudingen voor, die bij uitvoering 't werk lastig maken. Zoo b.v. de plattegrond, die ons op bl. 7 wordt voorgelegd en ontegenzeggelijk voor een kleinen tuin is. De fouten springen hier sterk in 't oog. Er staat niet bij, of de voorbeelden van tuinaanleg uit het oorspronkelijke werkje zijn overgenomen, of dat zij van den bewerker zijn, doch door de opname bewijst de bewerker, dat hij daarmee instemt.

Laten wij nu eens met den duimstok in de hand het op schaal geteekende plan, dat hij het beste noemt, bestudeeren. De vorm

van het groote vak, achter het huis, kan er mee door, maar heeft de bewerker zich wel rekenschap gegeven van de oppervlakte, die voor vruchtboomen, bessen en bloemen beschikbaar is? Als men in kleine tuinen per se groenten en vruchten wil teelen, moet er ook ruimte voor zijn. De twee vakjes, die er voor beschikbaar zijn, zijn net groot genoeg elk voor één vruchtboom (struikvorm) bij hoogstammige kunnen er wat bessenstruikjes onder, maar verder niet veel. Nog minder is de ruimte voor groenten. De eigenaar van zulk een tuin zal zich niet dik eten aan de groenten, in zijn tuin geteeld. Het smalle terreintje ter breedte van 1.75 M. wordt nu grootendeels ingenomen door de geplante *hooge heesters*. Praktisch gezien is het afgekeurde plan veel beter.

De plattegrond van een tuin van een halve hectare op bl. 9 is wel het grootst mogelijke onding op tuinarchitectonisch gebied. Men kan al of niet voorstander zijn van rechte of gebogen lijnen, doch in beide gevallen moet er eenheid, moer er systeem, moet er harmonie zijn en daar de bewerker van dit boekje zich aan 't publiek voorstelt als leeraar in de tuinarchitectuur, zal hij toch moeten erkennen, dat er in dit plan van de eenvoudigste begrippen van eenheid geen sprake is. Van systeem in een of andere richting is er al evenmin sprake. Ook hier, op een terrein van een halve hectare, had hij de groententeelt gerust kunnen weglaten. Had de ontwerper de paden wat minder breed gemaakt, er ware van den grond meer te profiteeren. Een oprij in verhouding tot de lengte van 6 meter is voor zulk een villaterrein veel te breed.

Het is mij een raadsel dat een leeraar in tuinarchitectuur zulk een plan in zijn boekje kan opnemen. Wilde hij een Engelsch voorbeeld geven, dan had hij heel wat betere Engelsche voorbeelden voor kleine tuinen in Engelsche boeken en tijdschriften kunnen vinden.

Overigens lijkt mij het boekje voor eerstbeginnende liefhebbers bruikbaar, doch voor meer ontwikkelden is 't wat erg oppervlakkig.

De afdeling bloemstruiken voor kleine tuinen is erg misdeeld. Er zijn heel wat meer soorten voor stads- en kleine villatuinen geschikt. 't Rubrieke geldt voor heesters voor bepaalde grondsoorten. Juist deze zelfde zijn voor liefhebbers dikwijls het moeilijkst.

Het vraagstuk hoe een stadstuintje te beplanten is veelal veel moeilijker als voor een grooten tuin en daarbij is voorlichting noodig van menschen van ondervinding. Leeken zijn spoedig geneigd, een boekje op te slaan als zij voor moeilijkheden staan en moeten daarin dan ook goeden raad vinden, en deze nu is hier niet geheel voldoende.

De bewerker zal mijn critiek niet aangenaam vinden, doch hij zal haar moeten aannemen, als gedaan in 't belang der zaak, d.i. de liefhebberij voor 't tuinieren op te wekken, en dit belang kan niet gediend worden, door elk boekje, dat verschijnt, à tors et à travers goed te keuren zonder op de fouten te wijzen.

Het is voor schrijver en uitgever te hopen dat een tweede druk noodig zal zijn, maar dat de bewerker dan zorge betere voorbeelden van tuinkunst in kleine tuinen te geven.

LEONARD A. SPRINGER.

TURKSCH SPREEKWOORDEN.

- Wie den raad van anderen in den wind slaat, bestijgt een wild paard.
- Wachten is erger dan een gloeiend vuur.
- Hem, die honger heeft, baat het niet een verzadigde voor oogen te hebben.

ZUIDZIJDE DER ABDIJ TE MIDDELBURG.

RASHOENDERS EN HUNNE EIGENSCHAPPEN.

MET genoegen geven wij gevolg aan het verzoek van de Redactie van „Buiten” om van tijd tot tijd iets over pluimvee-liefhebberij mede te deelen. Wij zullen trachten achtereenvolgens de verschillende branches van deze sport in algemeene trekken te beschrijven; voor zooverre dit mogelijk is zullen wij trachten ons te onthouden van gedetailleerde beschrijvingen en een aanvang maken met een beschrijving van hoenderrassen in het algemeen.

De bedoeling ligt bij ons voor, deze mededeelingen als een aangesloten geheel te schrijven, telkens een gedeelte behandelende opdat de lezers langzamerhand vertrouwd worden met deze liefhebberij, welke wij gaarne nog meer populair zagen worden hier te lande, zooals dat in Duitschland, Engeland en Amerika het geval is.

In de jaren 1911—1913 verbonden zijnde aan het voornaamste Amerikaansche pluimvee-tijdschrift „American Poultry Journal”, bracht onze werkring ons dagelijks in aanraking met allerlei pluimvee-liefhebbers en wij hebben er ons vaak over verwonderd hoezeer deze liefhebberij daar te lande onder alle standen van de maatschappij is verspreid.

Deze sport is daar evenzeer het stokpaardje van den grooten zakenman of bankier als van den fabrieksarbeider, en wij hebben 't medegemaakt dat een millionair-kolenhandelaar dikke vrienden was met een eenvoudige handwerksman, wyl beider grootste liefhebberij was het fokken en houden van krielhoenders. Al is hier te lande de band tusschen de liefhebbers onderling niet zoo groot, toch hebben buitenstaanders vaak hun verwondering te kennen gegeven over de groote kameraadschappelijkheid welke veel waar te nemen, daar waar een clubje echte liefhebbers bij elkaar was.

Waar vroeger het algemeene publiek nauwelijks bekend was met het bestaan van rashoenders, is hierin tegenwoordig een verandering ten goede gekomen. De voornaamste rassen, zooals de Wyandottes, Cochins, Brahma's, Leghorns en Minorca's zijn thans in naam aan zeer velen bekend.

Toch is het opmerkelijk, dat bij de meeste menschen, welke de kippen om hunne eieren houden, een rasloos mengsel gevonden wordt en uit de rangen van dergelijke kippenhouders wordt het grootste percentage rashoenderfokkers en -liefhebbers gerequireerd.

De pluimveetentoonstellingen, welke jaarlijks in de groote steden van ons land gehouden worden, brengen ieder jaar veel liefhebbers aan. Een groote menigte bezoekt deze exposities en de aanblik van zooveel fraaie rashoenders doet velen er toe besluiten om het raslooze mengsel, hetwelk zij thuis hebben, op te ruimen bij de eerste de beste gelegenheid, en er fraaie rashoenders van de een of andere soort voor in de plaats te nemen. De meest voortvarende zullen zelfs vaak reeds op de tentoonstelling trachten een toom naar hun smaak aan te koopen,

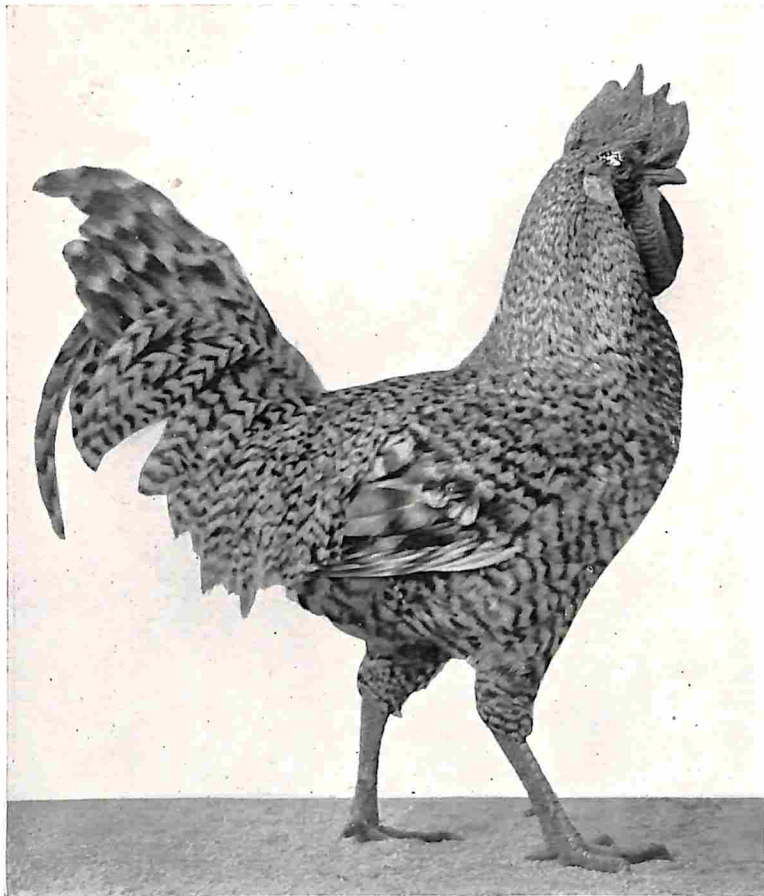

Foto C. S. Th. van Gink.

KOEKKOEK LEGHORN HAAN.
EERSTE PRIJS „ORNITHOPHILIA”, 1915.
Eig. K. van der Vegt te Beesterzwaag.

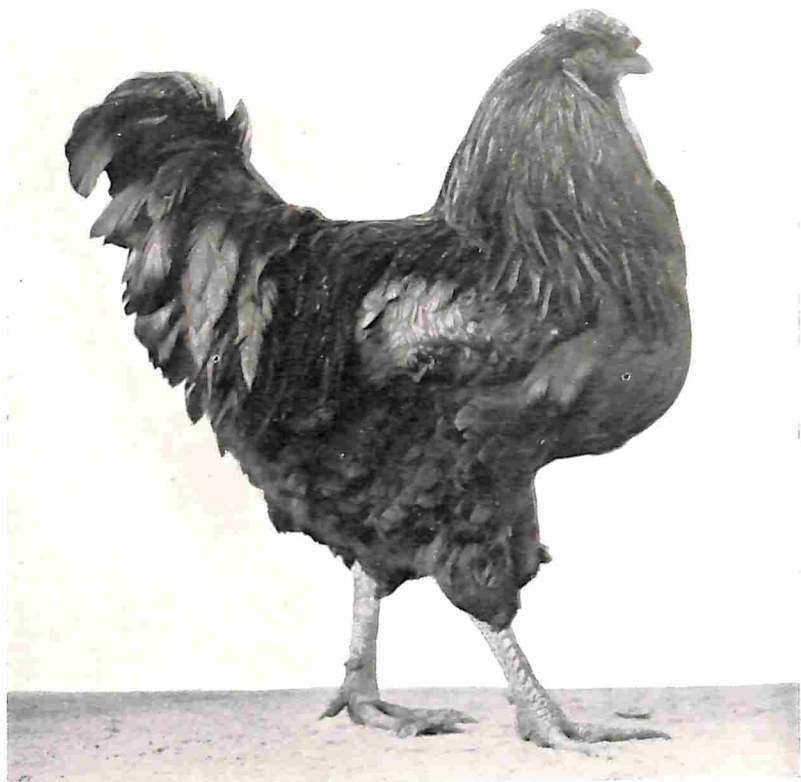

Foto C. S. Th. van Gink.

ZWART WYANDOTTE HAAN.
EERSTE PRIJS „ORNITHOPHILIA”, 1915.
Eig. Jhr. W. van Herzele te 's-Gravenhage.

wanneer de prijs daarvan hun niet te hoog is. Het tentoonstellingswezen is hier te lande in een uitstekenden staat; zelfs door den Europeeschen oorlogstoestand en de mobilisatie hier te lande is daarin weinig verandering gebracht.

Zij, die op het punt staan zich rashoenders aan te schaffen, kunnen uit de hieronder vermelde mededeelingen gemakkelijk opmaken welk ras voor hun doel het meest geschikt is, wat hun eigenschappen betreft en wij gaan van de veronderstelling uit dat de raskippenhouder in spe zich op een tentoonstelling een denkbeeld heeft kunnen vormen van de diverse rassen en een of meerdere rassen door hun uiterlijk schoon zijn voorkeur hebben verworven.

Men kan de hoenderrassen gevoeglijk in vijf klassen verdeelen. Alhoewel de rassen, welke tot één klasse behooren, niet geheel en al dezelfde eigenschappen bezitten, kunnen zij toch in verzorging en huisvesting op gelijke wijze behandeld worden.

Ten re de zware rassen; hiertoe behooren de drie Aziatische reuzen-rassen, de Brahma's, de Cochins en de Langshans.

De rassen van deze klasse onderscheiden zich door hunne enorme lichaams grootte. Allen hebben bevederde beenen. Zij zijn statig in hunne bewegingen en over het algemeen zeer tam. Het zijn rustige hoenders, welke zeer slecht vliegen en een omheining van circa 1 meter zou voor hen voldoende zijn. Deze rassen leggen betrekkelijk kleine eieren; de meeste vertoonen veel neiging tot broedschheid en hoewel zij wat log zijn, voldoen zij als broedsters en moeders vrij goed. Deze dieren stellen zich met weinig ruimte tevreden en een droge verblijfplaats komt hunne voetbevedering zeer ten goede.

Tot de middelzware rassen behooren nagenoeg alle hoendersoorten welke ontstaan zijn door kruising van lichte rassen met de zware Aziaten, de Cochins, Brahma's en Langshans. De voornaamste hieronder zijn de populaire Wyandottes, Orpingtons, Plymouth Rucks, Mechelsche hoenders en Rhode Islands en tal van andere minder bekende rassen.

De 3e klasse omvat een zeer groote klasse aloude Europeesche rassen, waarvan de voornaamste zijn de Hollandsche Hoenders (Hamburgers), Leghorns, Minorca's, Andalusiërs, Braekels, Kraaikoppen, Holl. Witkuiven, Padua's en Ned. Uilebaarden.

Waar de middelzware rassen meer ruimte nodig hebben dan de zware rassen, doch in niet al te zeer beperkte ruimte goed tieren, zijn de lichte rassen veel te levendig voor nauwe opsluiting en tieren zij steeds daar het beste waar zij vrijen uitloop hebben.

Is men genoodzaakt de lichte rassen toch in rennen te huisvesten, dan verdient het aanbeveling om deze zoo groot mogelijk te nemen en veel groen voeder te voeren.

De meesten der lichte rassen behooren tot de legrassen.

Bij de meeste rassen van deze klasse wordt slechts een gering percentage broedsch, terwijl bij sommige rassen zooals de Leghorns, Minorca's en Andalusiërs de broedsche hennen tot de zeldzaamheden behooren.

Een geheel aparte klasse vormen de Vechthoenders. Hieronder treft men zeer groote rassen aan zooals de Brugsche Vechthoenders en de Maleiërs. Ook de Indische Vechthoenders zijn vrij groot van stuk, terwijl de Moderne- en Oud-Engelsche Vechthoenders meer het landhoentype naderen. De Vechthoenders zijn

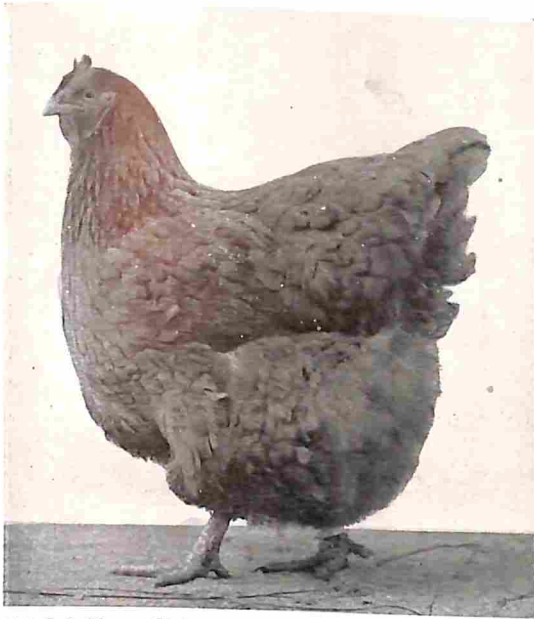

Foto C. S. Th. van Gink.

BUFF-ORPINGTON HEN.EERSTE PRIJS „ORNITHOPHILIA”, 1915.
Eig. Jhr. W. van Herzele te 's-Gravenhage.

ders eigenen zich in het bijzonder voor hen die slechts over beperkte ruimte te beschikken hebben wijl ze zeer tam zijn en zich met zeer weinig ruimte tevreden stellen. De eieren van deze hennetjes zijn natuurlijk niet groot, doch in verhouding tot hun lichaamsgewicht zijn zij aanmerkelijk grooter dan die van de lichte, middelzware en zware rassen.

De krielhennen zijn uitstekende broedsters en moeders en worden als zoodanig vaak gebruikt om fazanten-eieren uit te broeden.

Uiteraard moeten hoenders met kuiven en die met bevederde beenen beter dan de andere tegen weersinvloeden beschermd worden.

De tamste hoenders treft men aan onder de reuzen- en onder de dwergassen. Het schuwst zijn de lichte rassen.

Aan de hand van deze gegevens zal het niemand moeilijk vallen zijn keuze te doen uit de reusachtige hoenderfamilie, in verband met zijn of haar smaak en de plaatselijke toestanden in aanmerking nemende.

Een volgende maal zullen wij een en ander mededeelen over voeding en huisvesting en wat daarmede verband houdt.

Overneming verboden. C. S. TH. VAN GINK.

vrij levendige dieren welke dezelfde eischen stellen aan huisvesting als de lichte rassen.

De grootste klasse vormen ongetwijfeld de dwerg- of krielrassen. In deze klasse vindt men de dwergvormen terug van nagenoeg alle groote hoenderassen, terwijl zich hieronder ook nog eenige op zich zelf staande rassen bevinden zooals de Sabelpootkrielen, de Japansche krielen en Zijdehoenders.

De krielhoen-

Hij heeft dan ook gretig aangenomen, toen men hem in de regelingscommissie vroeg.

Na heel wat vergaderingen en overwegingen zijn ze het eindelijk eens: je kunt niet zoo exclusief zijn, men heeft dus als basis genomen de twee tennisclubs en de mixed hockeyclub. De adressen zijn geschreven: van avond gaan de brieven in zee om morgen met de eerste post bezorgd te worden.

Hoe die uitnodiging wordt opgenomen? Dat verschilt, naar mate men behoort tot de deftige tennisclub, de iets minder deftige, of tot de hockeyclub, die werkelijk nogal mixed is.

Een mevrouw uit de iets minder deftige club. Ze is jong getrouwd en weinig uit geweest, maar nu haar man pas verhooging van tractement heeft gekregen, kunnen ze zich wel eens een uitgangetje veroorloven; ze hebben sedert korten tijd twee meiden, dus de kinderen zijn goed verzorgd. „Zeg mannie! 't Is de 7de!” Alle commentaar is overbodig. 't Beteekent natuurlijk 't bal! „Dol! ik verheug me er vreeselijk op” en mannie krijgt een extra hartelijke morgenzoen.

„Ik laat mijn japon een beetje veranderen, 't is de week van de huisnaaister. Vent, hoe zou je vinden als ik een tuniek nam van gebloemd crêpe? Dat staat doddig. En het is zoo breed, ik kan misschien wel toe met twee baantjes.”

Een mevrouw uit de deftige tennisclub. Hoewel de halve eeuw niet ver af is, ziet zij er nog jong en knap uit. Zij en haar man hooren tot de toonaangevers van het stadje. Kinderen hebben ze niet, dus wat belet hen, zooveel mogelijk van het leven te profiteeren?

Mevrouw is al aan haar eitje begonnen, als haar echtvriend binnen komt.

„Antoine, de invitatie is er. Maar ik moet je zeggen, 't lokt me niets aan. De andere tennis is ook gevraagd, Nee hoor, dat is mij veel te gemêleerd. Ik dank er voor om met Terlaan of Tervoort te dansen.

„Hm”, zegt mijnheer, die in zijn nu bijna 25jarig huwelijksleven geleerd heeft diplomatiek te zijn. Je moet nooit direct tegen je vrouw's opinie indruischen, dus zegt hij alleen maar „hm”.

En even daarna: „k zou toch nog wel eens willen dansen, 't komt zoo zelden voor”. „Wij kunnen er nog over denken”, draait mevrouw al wat bij.

„En we hoeven ons niet met hen te bemoeien”, merkt mijnheer op, inwendig vast besloten alle jonge vrouwtjes van de andere club af te dansen.

Jong vrouwtje uit de hockeyclub: ze is vroeg naar beneden gegaan om 't dagkind in te laten en vindt de circulaire in de bus. Opgetogen vliegt ze de trap weer op, de afgetrapte pantoffeltjes kleppen op iedere tree: „Herman! wij zijn ook gevraagd!”

„Waaat?” klinkt een slaperige stem van onder de dekens.

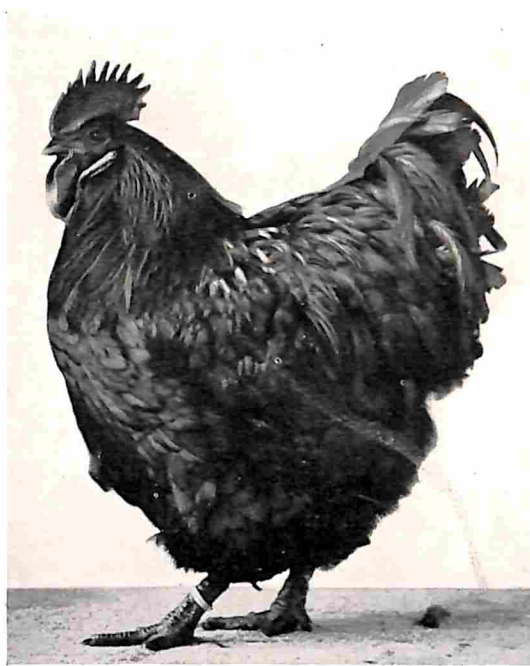

Foto C. S. Th. van Gink.

ZWARTE ORPINGTON HAAN.EERSTE PRIJS „ORNITHOPHILIA”, 1915.
Eig. Jhr. W. van Herzele te 's-Gravenhage.**HET BAL.**

EEN bal in een groote stad en een bal in een provincieplaatsje zijn twee héél verschillende genoegens.

Wat beteekent een dergelijk feest voor de groote stadsmensch niet waar? De dag zelf vergeet hij het telkens. Na tafel pas schiet 't hem weer te binnen.

O, ja, hij kan niet op zijn gemak van zijn after dinner genieten, vanavond moet er gedanst worden. En met een zucht trekt ie zijn rok aan, om straks met 't vriendelijkste lachje van de wereld de gastvrouw te complimenteeren over haar allercharmantste invitatie.

De uitnodigingen volgen elkaar zóó snel op, dat de agenda 't geheugen te hulp moet komen.

En nu een bal in een provincieplaatsje. Hèt bal, kan men wel zeggen, want dat zoo iets niet dikwijls voorkomt, spreekt toch van zelf. 't Is een wereldschokkende gebeurtenis.

Maanden en maanden wordt er over gesproken: wie zal de regeling op zich nemen? Wie zal men inviteeren?

Na veel hoofdbrekens is een commissie gevormd, bestaande uit drie jongelui, de drie jongelui. Fier staan hun namen onder de circulaire en doen menig meisjeshart sneller kloppen.

Bovenaan 't kleine infanteristje, die nooit verder reisde dan van 't ééne garnizoensplaatsje naar 't andere; hij heeft dan ook niet veel conversatie, maar met een blijmoedig lachje hoort hij de verhalen van beterbespraakten aan, 't is een vergenoegde zwijger en daarbij echt goedig. Dan volgt de burgemeester van het dorpje uit de buurt. Bepaald amusant is hij niet, maar een echte gentleman; daar zijn de getrouwde vrouwen en de meisjes 't roerend over eens. Nummer drie is de kantoorman, 't ijverige, levenslustige ventje, die, dag uit in zijn bureaustoel gezeten, vindt, dat een mensch een pretje toekomt.

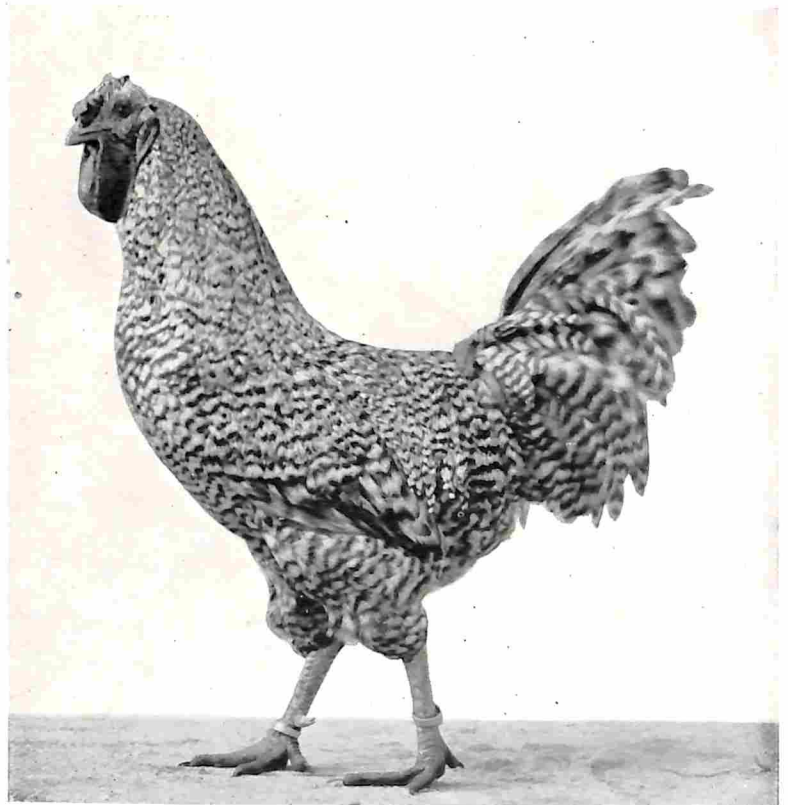

Foto C. S. Th. van Gink.

KOEKKOEK DOMINIQUE HAAN.EERSTE PRIJS „ORNITHOPHILIA”, 1915.
Eig. S. D. le Fèvre te Boornbergum.

„Hè, je luistert niet eens. Ik zeg dat wij ook gevraagd zijn”.
 „Waarvoor?”
 „Wel, natuurlijk voor 't bal”.
 „O! wat kan je dat nou schelen, we gaan toch niet”,
 „Ja, dat weet ik wel, maar 't is toch aardig, dat ze aan ons gedacht hebben. De andere tennisclub, je weet wel, de deftige, komt ook.”

Als ze aan het ontbijt zitten, komt het bal weer ter sprake:
 „Zouden we.... toch niet.... kunnen gaan, Herman? Ik kan best mijn wit neteldoekje aantrekken van onze receptie; met een tuiltje bloemen staat 't nog heel aardig. Zie je, 't zou wel een goede manier zijn om er in te komen”.

„Er in komen?... Wij? Maar kindlief, dat zou ik niet eens willen. Iedereen weet immers, dat vader een borstelwinkel had. Nee, laten we daar maar niet meer over praten. Dat gaat nu eenmaal niet”.

„Nu, mij ook goed” zegt 't vrouwtje gedwee. Maar als haar echtvriend naar de kazerne is, doet ze de invitatie weer zorgvuldig in de enveloppe en legt haar bij hun ondertrouw-communicatie en andere gewichtige documenten.

Dien middag is er jour bij mevrouw B. Ze verwacht veel bezoek, iedereen wil graag praten over „het bal”. Ze heeft dan ook extra lekkere koekjes besteld. Mevrouw B.'s jour is een van de weinige, waar men ook wel menschen ontmoet uit de „tweede coterie”.

't Mevrouwje uit de minder deftige club is er ook. Ze is eerst gauw even bij haar vriendin aangewipt en samen hebben ze aan haar enthousiasme lucht gegeven. Als ze het souper niet van te voren hebben, nemen ze elkaars mannen maar. 't Zou anders wel intèressant zijn, door een vreemde gevraagd te worden en dan ook bloemen te krijgen. Nu zit ze op de jour en luistert naar wat de anderen zeggen over het bal. Hè, wat zijn die menschen vervelend, niets verrukt.

„Gaat u er heen, mevrouw?” Een van de dames van de deftige club wendt zich tot haar.

Nu ook groot houden en hoewel ze dansen het toppunt van heerlijkheid vindt, zegt ze met een preutsch lachje: „Ik weet 't niet, mevrouw, wij zijn nog niet gedéideerd”.

Zou dat nu chic zijn, om op zoo'n saai manier over alles te praten? Nu, dan is ze blij, dat zij niet zoo voornaam is.

Er komen steeds meer bezoeksters. Hoe zou ook iemand thuis kunnen blijven als er zoo iets belangrijks te behandelen valt? Alles moet wijken voor deze gewichtige kwestie. Het bal is en blijft het onderwerp op societeit, jour of theeavondje. En als dan eindelijk de groote avond aanbreekt, als de notabelen van A. poesmooi opgaan naar 't ongezellige zaaltje, waar gedanst zal worden.... och, dan is misschien 't feest maar zèer matig. Dan wil de geest van verbroedering niet vaardig worden en blijven eerste en tweede coterie streng gescheiden.

En toch heeft het bal een goed werk verricht door maanden lang de monotonie van het kleine stads-leven te verdrijven.

W. v. L.

OVER DEN FUUT.

DE bekoring en de charme, die uitgaat van het Hollandsche moerasland, kan onmogelijk onder woorden worden gebracht.

Wanneer het u nooit gegeven was den blik over het watergebied te laten zweven tot aan den haast onbe-

Foto Ad. Burdet.

BROEDENDE FUUT.

NEST EN EIEN VAN DEN FUUT.

grensden horizont, te staren naar het eeuwig wisselend wolken-spel of te zijn in de schitterende sterrenachten van den mid-zomer, wanneer men zich waant te wijlen tusschen twee hemelen, omdat ieder lichtpuntje wordt gereflecteerd in 't donkere water aan uwen voet.... ik herzeg, wanneer ge die intense genieting nooit smaken mocht, dan kunt ge u de groote bekoring van ons ongeëvenaarde lage merenland, dat zich wijd en breed uitstrekt in 't Utrechtsche, in 't Fryske lân of in Brabant, onmogelijk voorstellen, zoomin als het mijn pen gegeven is, deze streken het hun zoo ruimschoots toekomstende recht te laten wedervaren.

Voegt men bij dezen algemeenen indruk dat van het rijke, gevarieerde wilde leven, dat er zich allerwege openbaart, dan gevoelt men al beter de bekoring der rietomzoomde, bloembegroeide plassen, doch behalve dit alles ligt er iets mysterieus, iets ondefinieerbaars, iets magnetisch in. Voor den vogelliefhebber vormen zij een soort van aardsch paradijs, bijzonderlijk in 't vroege voorjaar.

Dan ga ik er gaarne op uit, om mij in al 't gevogelte, klein en groot, te vermeien en steeds trek ik er henen met den stillen wensch, er den koning van 't Hollandsche moeras te ontmoeten.

Dat is Podiceps cristatus, de Fuut, mijn beste vriend uit 't waterland.

Den eersten keer, dat ik hem in levenden lijve mocht aanschouwen, is al verscheidene jaren geleden, in 't Brabantsche geweest, waar ik met de oude visschers Leon en Dorus dag in, dag uit dezen karakteristieke vogel kon observeeren. Later, in Friesland en de Vechtsche plassen heb ik bij herhaling de kennismaking hernieuwd en steeds weer was het mij een verheffing van den geest den statigen, satijnigen duiker gade te slaan in zijn dagelijksche gedoente.

Daar zijn weinig menschen zoo handig in 't geruischlooze, behendige manoevreeren met de schuit als mijn vriend Leon. Zoo zachtjes wist deze ons vaartuig door de dichte rietbosschen, stratiotes en andere waterplantenwildernis te schuiven en te boomen, dat ik, door laag in 't schouwtje te gaan liggen, niet zelden den vogel van 't nest kon zien glijden, zoodra hij zich van onze nadering bewust werd. Heel goed was dan te zien, hoe hij met twee, drie bliksemsnelle bewegingen van den scherp snavel wat plantenresten en modder over de witte eieren in het broeierige nest wierp, alvorens de vlucht in 't nabije rietveld te nemen. Hoewel beweerd wordt, dat soms de fuut zijn eieren niet bedekt, heb ik dat nog nooit bewaarheid gezien: het legsel wordt, zoover ik gelegenheid had waar te nemen, steeds door rottende, halfvergane planten en stengels bedekt.

Zoo'n nest is een ware broeibak door de nattige bestanddeelen, die mede aan de — in verschen staat witte — eieren een goorgele, bruinachtige, doorgaans gestreepte kleur geven, die slechts hoogst moeilijk te verwijderen is.

De keurige foto, die hiernaast als illustratie is gevoegd, werd door onzen bekenden natuurfotograaf, den heer A. Burdet genomen. Zij stelt den vogel en 't nest op een bijzonder natuurgetrouwe wijze voor, zoodat de lezers er een uitstekend beeld van het type der fuuten door verkrijgt. De kastanjekleurige wangen en de olijfbuine kuif zijn zeer duidelijk — jammer genoeg niet in hun natuurlijke kleur — waar te nemen. Denkt ge u wijders de borst van 't heerlijkste, zachtste satijn, dat op den rug langzaam in 't bruine trekt, dan zult ge u zonder moeite onzen duiker kunnen voorstellen.

Vroeger was dat futenbont meer in de mode dan tegenwoordig, en dat is maar gelukkig ook, want 't is veel aardiger en leerzamer den vogel in zijn wilde gebied gade te slaan, dan hem als „grebe” om den hals te zien van een vrouw, zij moge dan overigens nóg zoo lief en bekoorlijk wezen.

Beter dan de beste onderzeeër kan de fuut duiken. Als ge dat nooit zaagt, kunt ge er u geen begrip van vormen hoe verbazend snel zoo'n duiker onder water zit, om eerst een goed eind verder weer boven te komen, doorgaans buiten bereik van den vijand.

We hebben er wel eens een zoo nagezeten en ik geef u de verzekering, dat het een uiterst opwindende jacht werd. We wisten, dat de vogel vlak voor 't duiken even in de richting, die hij denkt te nemen, zijn snavel steekt, en daarnaar handelden we, tot we op 't laatst vlak bij de roeispaan den gekuifden kop boven 't water zagen komen. Wie er 't meest verrast over was, de vogel of wij, is moeilijk te zeggen.

Ze kunnen een heel eind onder water zwemmen; daarom trent doen onder de plattelandsbevolking de zeldzaamste records de ronde. Officieel wil ik 't wel eens voor u nakijken.

Jonge fuutjes zijn de leukste dingen, die er bestaan. In hun gestreepte pakje doen ze aan miniatuur-zebra's denken, en een viertal dezer jonkskes op den rug hunner moeder te zien spelevaren, behoort tot de intiemste tafereeltjes, die Moeder Natuur den ijverigen waarnemer van tijd tot tijd vergunt te aanschouwen.

Zonder twijfel zijn deze strepen voor de jongen als mimicry niet zonder waarde, vooral wanneer ze zich tusschen de duizenden rietstengels bewegen. Tot zelfs de snavel draagt nog deze beschermingskleur, en 't feit in het oog houdende, dat de kleintjes slechts hoogst zelden door de moeder worden verlaten, zouden wij haast meenen, dat de natuur hier haar voorzorgen al te ver uitstrekke.

De Fuut komt in ons land nog vrij algemeen voor, althans op de voor hem geschikte plaatsen, welke, helaas, niet bijzonder talrijk zijn, daar drainage, waterafvoer en droogmakerijen den koning van 't Hollandsche moeras van zijn troon dreigen te stooten, wanneer niet intijds wordt ingegrepen.

De sympathieke Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten heeft in haar asyl „Het Naardermeer” een blijvend sanctuarium voor den fuut, die er op de meest onbekrompen wijze wordt beschermd.

Wanneer ge lid van deze corporatie wordt, kunt ge dit op de terreinen zèlf gaan onderzoeken, dit, en nog veel, véél meer.

Wageningen.

A. B. WIGMAN.

DE BLAUWE MUUR.

Uit het Engelsch van

(38) RICHARD WASHBURN CHILD.

„JA, 'n krabbelend geluid. Soms hield 't op en dan ging het weer door. En aldoor leek 't me meer dan ooit, dat ze niet alleen in de kamer was”.

„Niet alleen was! Maar hoe kwam je daar zoo aan?” riep ik uit.

„Ja, dat zou ik zoo niet kunnen zeggen”, antwoordde Margaret. „Dat heb ik nooit gekund. 't Is eenvoudig 'n gevoel — 'n vreemd vreeselijk gevoel, meneer, dat er nog iemand anders is. Maar 't krabben heb ik met m'n eigen ooren gehoord. En u hebt nooit zóó'n akelig geluid gehoord.”

„Is 't nu opgehouden?” zei ik.

„Ja, nou hoor ik 't niet meer. 't Hield net op voor ik telefoneerde. Ik dacht dat ik iets de deur hoorde aanraken, en daarom ging ik naar boven om te luisteren. Maar ik hoorde niks. Ik klopte aan, maar kreeg geen antwoord. Toen dacht ik om wat u me bevolen hadt. Ik wist niet zeker of ik binnen hoorde ademhalen of niet, maar ik durfde niet langer te wachten. Ik belde u op, meneer, en nu is u er, goddank!”

„En heb je de deur niet opengebrouwen? Probeerde je zelfs niet om den knop van de deur om te draaien?”

Ze keek me verwezen aan. Haar mond trok van angst.

„Dat durfde ik niet. D'r is weinig wat ik niet durf, meneer, maar die deur opendoen, neen, dat durfde ik toch niet”, zeide zij.

„Ik ben blij, dat ik nu niet meer alleen in dit vreeselijke huis ben!”

„Welke kamer is 't?” vroeg ik.

„Kom u maar mee”, antwoordde zij, terwijl zij begon de breede trap op te klimmen.

Haar voeten liepen geruischloos over den zachten looper, en ook ik liep onhoorbaar. Ja, het was alsof het benauwd was van bewegeloze lucht in huis, alsof

zelfs geen geluidsgolven de grafachtige stilte verstoord hadden. Toen wij ons boven aan de trap naar de deur met de witte paneelen wendden, die ik als bij instinct direct herkende als degeen, die wij moesten hebben, werd ik mij voor het eerst bewust van het nauw-hoorbare tikken van een klok, ergens op de verdieping boven ons.

„Ik heb vergeten de andere op te winden”, fluisterde de oude meid, alsof zij mijn gedachten geraden had. „Ze maakten me eenvoudig gek met hun getik”.

Ik knikte om haar te beduiden, dat ook ik nu langzamerhand den invloed van den vreemden staat van zaken, dien ik voorvoeld had van den anderen kant van den blauwen muur, begon te gevoelen.

„Laat me nu maar alleen verder gaan”, zeide ik zachtjes tegen haar. „Ga weer naar beneden naar meneer Estabrook. Die is in de vestibule. Hij heeft 'n boodschap voor je van lang geleden”.

Het is mogelijk dat ik dit op veelbeteekenenden toon zeide; ook is het mogelijk dat zij op dat oogenblik in haar opgewonden toestand zeer vlug was in het lezen van de verborgen beteekenis mijner woorden. Hoe dan ook, haar gezicht begon plotseling te stralen van vreugde — de karakteristieke, blijde uitdrukking, die nooit verschijnt op het gelaat van een man, en maar heel weinig op dat van een vrouw. Een oogenblik lang was het alsof zij weder jong werd. De laatste sporen van groote lichaamskracht, die met haar meisjesjeugd verdwenen waren, vertoonden zich nogmaals. In die korte oogenblikken leek zij mij niet meer een huishoudelijke non. Zij had een algeheele gedaanteverwisseling ondergaan.

„'t Is Monty Cranch!” riep zij zacht. „Dan is hij toch niet dood! Dat wist ik wel. Ik heb 't altijd wel geweten!”

„Ga nu”, zei ik. „Meneer Estabrook heeft je wat te vertellen”.

Zij ging en liet mij alleen staan voor die groote, witte deur. Ik stond in letterlijken en figuurlijken zin op den drempel van het geheim van den armen Mac Mechem, en wist zeer goed, dat de openbaring ervan den vreemden invloed zou verklaren, die uitgeoefend was op mijn patientje, de kleine Virginia Marbury.

Met mijn oor zacht tegen de deur gedrukt, luisterde ik, doch hoorde geen ander teeken van leven dan zacht ademhalen. Ja, ik moest mezelf zèlf toegeven, dat ik mij dit óók wel verbeelden kon. Zooals meer in dergelijke gevallen gebeurt, bleef ik besluiteloos staan, half bang om handelend op te treden, — half bevreesd, dat het aanraken van den deurknop, of het met geweld binnendringen van die gesloten, zwijgende kamer het uitpansel op aarde zou doen neerstorten, een pestilentie zou veroorzaken, een duivel loslaten, of mij iets zou doen zien, vreeselijk genoeg om den toeschouwer te doen versteenen. Ik voorvoelde de tegenwoordigheid van een persoon of personen achter die paneelen; mijn oogen trachtten door dien geschilderden, houten slagboom heen te zien.

Mijn blik dwaalde boven naar de deur, weer terug naar het

BROEDENDE FUUT.

midden ervan, en vervolgens naar den onderkant. Nu Margaret naar de vestibule gegaan was, was het zoo stil in huis, dat ik mij verbeeldde het wieken van groote velijnen zwarte vleugels te hooren. Het schemerduister, veroorzaakt door de neergelaten gordijnen, vormde vreemde schaduwen, waarin de oogen verwachtten ongeziene dingen te zullen zien loeren. Doch telkens keerden mijn oogen en ooren terug naar den ingang van die kamer, alsof de stilte en het schemerduister mij bevalen te luisteren en te kijken terwijl ik daar aarzelend stond.

Eindelijk bleek plotseling de reden voor mijn aarzelen, de reden van mijn weezin om binnen te gaan, de reden van mijn rondstaren, alsof het een of ander noodlot mijn opmerkingsvermogen bestierd had; er stak een punt van een enveloppe onder de deur der kamer uit!

Terwijl ik de enveloppe verder onder de deur doortrok, vreesde ik, dat ik het volgende oogenblik misschien een erbarmelijken kreet van uit het vertrek zou hooren. Doch er volgde niets; ik stond weder opgericht met de enveloppe in de hand, en las wat er op stond. Het was met een bevende hand geschreven.

„Margaret”, zoo luidde het, „laat mijn man halen. Geef hem deze enveloppe zonder deze zelf te openen. Geef ze hem vóór hij deze deur bereikt”.

„Arme vrouw!” zeide ik met plotselinge ontwakende sympathie. „Arme, arme vrouw!”

Terwijl ik deze woorden almaar bij mij zelve herhaalde, keerde ik op mijn schreden terug, ging de gang af, en zoo naar beneden.

Ik opende zachtjes de voordeur. Het eerste wat ik zag, was het gelaat van de oude meid; er lag een glans over door de woorden die de jonge man tot haar sprak.

„Estabrook”, zeide ik.

Hij schrok op als een gewond mensch.

„Ze is toch niet dood?” kreunde hij.

„Neen”, zeide ik, „niet dood, maar kom binnen, ze heeft naar je gevraagd”.

„Naar mij gevraagd?” riep hij uit, trachtend langs mij heen te schieten.

„Wacht”, beval ik. „Kom vóór je gaat nog even in deze ontvangkamer. Deze boodschap is voor jou”.

Hij nam de enveloppe aan en verfrommelde haar haast tusschen zijn zenuwachtige vingers.

„Denk om wat ik je gezegd heb”, waarschuwde ik hem.

„Mij gezegd?”

„Ja. Om sterk te zijn”, zeide ik. „Om trouw te zijn”.

Hij knikte, en stak zijn vinger toen onder het sluitstuk der enveloppe. Er zaten verscheidene opgevouwen velletjes dun postpapier in.

„Haar schrift!” riep hij uit. „Maar wat is het vreemd — zoo vast — wat lijkt 't op haar schrift van toen ik haar pas leerde kennen. Maar, dokter, dit is ze weer zooals ze vroeger was — mijn oude Juliana!”

„Gaat zitten”, zeide ik tot hem.

Hij spreidde de papieren op zijn knieën.

Terwijl hij voortlas, zag ik hem van kleur verschieten, en de velletjes zoo strak aantrekken dat er gevaar bestond dat zij zouden vaneenscheuren. Ik hoorde de hapering in iedere ademhaling die hij deed. Onderwijl hij las keek ik eens rond, en merkte de verfijnde elegance op van de kamer waarin wij zaten, en ontwaarde

zelfs den bronzen olifant op den schoorsteenmantel, waarmede, zooals ik mij herinnerde, Rechter Colfax naar „Laddie” had gegoooid. Niet voordat hij zich overboog en mijn mouw aanraakte wist ik dat hij klaar was.

Toen keek ik op. Hij had zijn hoofd in de kromming van zijn arm verborgen. Zijn lichaam scheen beurtelings te verstijven en te verslappen, alsof het niet bij machte was om de een of andere groote vreugde of het een of ander groot verdriet te bevatten, dat zich opstapelde, en uitbarstte, enkel om zich weder op te kroppen.

Ik hoorde hem „Juliana” fluisteren.

Ik zag zijn hand het papier naar mij uitstrekken met de klaarblijkelijke bedoeling dat ik het zou lezen.

Ik nam het van hem aan.

Datzelfde papier heb ik nog. Het luidde als volgt.

(Wordt vervolgd.)

Zeer korte Oorlogsverhalen.

Niets nieuws onder de zon! Gebruik van vergiftige gassen in den oorlog is in de dierenwereld al oeroud. Bunsings, muskusdieren, padden, wantsen, alle hebben als afschrikwekkend middel tegen vervolgers het vermogen om een ontzettend vieze lucht te verspreiden, welke den vijand verre houdt.

De bunsings, niet voor niets „Putorius foetidus” genaamd, bezitten een afweermiddel, waarvoor alle aanvallers een groot ontzag heben. Ze kunnen uit een paar klieren, onder hun staart gelegen, een stinkende wasem laten ontsnappen, welke in dierlijke ademhalingsorganen een acuut ontstekingsgeval veroorzaakt en het is geen wonder, dat de bunsing, die zulk een dampkring op 4 à 5 meter achter zich laat, maar liefst alleen gelaten wordt.

In ons land wordt maar zelden een bombardeerkever gevangen; men vindt dien zuidelijker, en deze loopkever kan een vocht uitstooten, dat aan de lucht met een tamelijk sterken knal gasvormig wordt en een kwalijken geur verspreidt. Een salvo van elkaar opvolgende schoten stelt dit insect meestal buiten vervolging.

Wie een mierennest verstoort en zijn hand vlak daarna boven het nest houdt, zal haar bedekt vinden met een fijn laagje zwavelachtig riekend mierzuur, dat door de belaagde mieren omhooggespoten werd.

Volgens „The Field” deed zich op een proefschieterrein van een oorlogstuigleverancier het schouwspel voor, dat een bom afgeschoten uit een loopgraafmortier op haar luchtreis werd ontdekt en aangevallen door een sperwer, welks koers het projectiel kruiste.

De vogel kringde om en vloog toen regelrecht op het vreemde, vliegende gevaarte af, dook er eerst onder en vloog er toen boven in zijn pogingen om het suizende ding aan te vallen en beet te pakken. Op een hoogte van 400 ellen en op iets langer afstand van het uitgangspunt onplofte de bom, doch daar deze slechts een los geladen lont bezat, overkwam den dapperen vogel niets, dan dat hij geweldig schrok en een moment van hevigen angst gehad zal hebben. De sperwer bleef natuurlijk geheel verbouwereerd achter en nam ras de wijk naar een naburig bosch. Toch moet hij wel een geweldig snelle vliegvaart bezeten hebben, als men nagaat, dat er vier seconden verliepen tusschen het afvuren en de ontploffing. Bij een normale springlading der bom zou er natuurlijk geen veer van den vogel heel gebleven zijn.

VERBETERINGEN

in het artikel „Ontwerp eener moderne schoonheidsleer voor den tuinaanleg”.

Bladz. 81. In het onderschrift der afbeelding leze men in plaats van *Thierry Bouts*: *Dirk Bouts*.

Blz. 82, 2e kolom, regel 34 van boven: *zal* moet zijn: *zou*.

Blz. 94, 1e kolom, regel 43 van boven: *vernietiging*, moet zijn: *versiering*.
„ 2e kolom, regel 4 van beneden: *quincouce*, moet zijn: *quinquonce*.

Blz. 107. In het onderschrift van de 2e afbeelding leze men in plaats van *doorlopend*: *doodlopend*.

Blz. 142 en 143. Het onderschrift van de afbeelding beneden op blz. 142 behoort, voor zooverre de *grootte* letters betreft, onder de afbeelding daarboven; het *klein gedrukte* onder de afbeelding op blz. 143 beneden behoort onder de afbeelding op blz. 142 beneden en moet vervangen worden door: *Genaturaliseerd vingerhoedskruid in het domein „du Rond-Chêne” bij Esneux*.

Schnabel sc.

Foto Kistemakers.

HET GARDAMEER BIJ RIVA MET BEGIN VAN DEN PONALEWEG, WAAR THANS TUSSEN ITALIANEN EN OOSTENRIJKERS HEVIG GEVOCHTEN WORDT.